

Cap a unes polítiques socials metropolitananes

Gener 2019

EQU
Estratègies
de Qualitat Urbana

Av. Drassanes 6, pl 14 08001 Barcelona
Telf. + 34 93 302 75 69
info@equ.es
www.equ.es

Cap a unes polítiques socials metropolitanes

28 Gener 2019

Josep Maria Pascual
Estratègies de Qualitat Urbana

PRIMERA PART: ANÀLISI.....	4
1. La ciutat real és la ciutat metropolitana	5
2. Principals conclusions de l'anàlisi de les polítiques socials municipals a nivell metropolità: punts fort, febles i desafiaments	7
2.1 Les conseqüències de l'abordatge fragmentat als desafiaments socials.....	7
2.2. Els punts forts de les polítiques socials municipals.....	9
3. La visió europea i mundial de les polítiques socials urbanes i metropolitanes	10
4. Les polítiques de coproducció en els municipis de l'àrea metropolitana	11
5. Avantatges i oportunitats de la col·laboració intermunicipal	15
6. Obstacles i perills.....	16
SEGONA PART: RECOMANACIONS PER LA CREACIÓ D'UN ESPAI METROPOLITÀ INTERMUNICIPAL I D'ENFORTIMENT DE LA COL·LABORACIÓ PÚBLICA AMB LA INICIATIVA SOCIAL	17
7. Principals recomanacions per crear un espai metropolità intermunicipal de política social. ...	18
8. Conclusió: ¿S'aconsella crear un Acord Social Metropolità similar al de Barcelona?.....	23
TERCERA PART. ESTUDI DE CASSOS. 1) L'ACORD CIUTADÀ PER UNA BARCELONA INCLUSIVA. 2) LA COPRODUCCIÓ DE POLÍTIQUES MUNICIPALS A EUROPA	24
9. L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva	25
9.1. Finalitats	25
9.2. Qui forma part de l'ACBI?.....	27
9.3. L'estructura organitzativa	29
9.4. La decisió de formar l'ACBI.....	32
9.5. La implementació dels programes i projectes i avaluació	33
9.6. Conclusions.....	35
10. La coproducció de polítiques públiques locals a Europa	37
10.1. Portugal	37
10.2. Itàlia.....	38
10.3. Gran Bretanya	41
10.4. Irlanda	44
10.5. Alemanya.....	44
10.6. França	47
10.7. Bèlgica	51
10.8. Països Baixos	51

10.9.	Suïssa	52
10.10.	Països Nòrdics	52
10.11.	Països de l'est	56

PRIMERA PART: ANÀLISI

1. La ciutat real és la ciutat metropolitana

En l'anàlisi de Barcelona i la seva àrea metropolitana una conclusió és prou clara: la ciutat com a realitat sociodemogràfica no és el municipi sinó més aviat el conjunt dels 36 municipis que configuren el que es denomina àrea metropolitana de Barcelona.

El que s'anomena municipi és una configuració administrativa que té les seves arrels en l'edat mitja i la ciutat és una realitat sociodemogràfica que es defineix fonamentalment no sols per la grandària de població, sinó fonamentalment per la seva densitat, la seva activitat econòmica centrada en els serveis i la indústria, i l'alta mobilitat obligada, i fonamentalment residència-treball. En aquest sentit, tenim municipis que tenen nuclis urbans (ciutats i zones rurals) en el seu interior, com és el cas de Saragossa, Gijón o Còrdova, per exemple, i també municipis que la seva realitat urbana supera els límits del seu municipi, com és el cas de Barcelona, Bilbao o València.

Si comparem les dues ciutats més importants des del punt de vista demogràfic i social de la Península que són Madrid i Barcelona, ens trobem que a nivell de superfície el municipi de Madrid té una grandària similar a tota l'àrea metropolitana de Barcelona i una similar població. Això vol dir que la realitat urbana de Barcelona, en comparació amb Madrid, és una realitat plurimunicipal o millor dit metropolitana i en canvi en la capital d'Espanya la seva realitat urbana és municipal, com es pot observar en la següent taula comparativa.

Per tant, ciutat i municipi són dues realitats de nivell conceptual molt diferents i el fet que la ciutat correspongui o no amb el municipi i per tant amb ajuntament, tindrà

moltes conseqüències sobre com s'afronten els reptes socials a nivell de ciutat real. Doncs, els desafiaments socials no coneixen de limitacions territorials sinó que depenen de situacions de desigualtats socials que tenen uns factors que no s'ajusten als municipis.

Barcelona	Madrid
Població (2017): 1.620.809 Superfície (km2) 101 Densitat: 15.992 Font: IDESCAT	Població (2017): 3.182.981 Superfície (km2): 604 Densitat: 5.265 Font: INE

Àrea Metropolitana de Barcelona
Població: 3.247.281 Superfície (km2): 636 Densitat: 5.105 Font: IERMB

Per altra banda, ens trobem a Europa amb realitats metropolitanes que tenen una configuració força diversa, com es pot observar en la taula següent:

Nom de l'àrea metropolitana a Europa	Població
Àrea Metropolitana de Londres	14,187,146
Àrea Metropolitana de París	12,193,865
Àrea Metropolitana de Madrid	6,476,838
Àrea Metropolitana de Berlín	5,207,915
Regió del Ruhr	5,118,681
Àrea Metropolitana de Roma	4,353,738
Birmingham West Midlands	4,332,264
Àrea Metropolitana de Milà	4,316,398
Atenes	3,773,559

Font: Eurostat Metropolitan region¹

¹ ["Database". ec.europa.eu. Eurostat. 1 January 2017. Retrieved 11 June 2018.](https://ec.europa.eu/eurostat) click General and regional statistics / Regional statistics by typology / Metropolitan regions / Demography statistics by metropolitan regions / Population on 1 January by broad age group, sex and metropolitan regions (met_pjanaggr3)

2. Principals conclusions de l'anàlisi de les polítiques socials municipals a nivell metropolità: punts fort, febles i desafiaments

2.1 Les conseqüències de l'abordatge fragmentat als desafiaments socials

Els municipis reben els ingressos en funció de la seva població i de l'activitat econòmica que s'hi localitza, i no per les temàtiques socials que han de fer front.

Les conseqüències de que una mateixa situació social urbana abasti més d'un municipi i per tant sigui tractada per unes polítiques socials municipals no coordinades, i fins i tot fragmentades, tenen els següents efectes:

2.2.1 Molts temes són tractats per cada un dels municipis, esmerçant-hi molts recursos, però la solució es troba a nivell metropolità. Posem tres exemples ben clars:

- a. L'exclusió residencial per expulsió de veïnes i veïns de les seves llars ja sigui per impagament de lloguer o hipoteca difícilment es pot abordar amb èxit sense una política d'habitatge públic de lloguer, que no es pot plantejar si no és a nivell metropolità.
- b. La població en situació social de sense sostre es localitza a qualsevol indret municipal de la realitat social. Abordar aquest tema és del tot inassolible per ajuntaments de municipis petits amb poques possibilitats de generar ingressos per la inversió en equipaments socials.
- c. La gentrificació en uns municipis metropolitans té com a conseqüència l'arribada de població en situació vulnerable en d'altres municipis, afrontar la complexitat de la gentrificació sense tenir en compte l'espai en el que es produeix aquest fenomen social és gairebé impossible.

2.2.2 El desconeixement mutu de les polítiques socials municipals entre els ajuntaments està significat que fins i tot no es disposa de la informació mínima homogènia per a conèixer l'impacte dels reptes en el conjunt de la ciutat real.

La descoordinació municipal de l'acció en la ciutat real comporta no sols l'absència de complementarietat entre els recursos dels ajuntaments,

sinó també un empobriment en la política social en general, doncs no hi ha un intercanvi d'avaluacions de polítiques socials, ni de bones i males pràctiques en l'atenció que fan els ajuntaments a les mateixes tipologies de situació social dels col·lectius socials.

L'estudi sobre l'atenció local de la pobresa i la desigualtat social a la metròpoli de Barcelona realitzat per l'IMERB (2017) per encàrrec de la institució Àrea Metropolitana de Barcelona, arribà a unes importants conclusions en aquesta direcció:

- a. La dificultat metodològica de poder treballar els temes de la pobresa i desigualtat amb dades harmonitzades dels serveis bàsics.
- b. La impossibilitat de discernir en les accions dels diferents municipis entre prestacions contributives i no contributives.
- c. Un augment desmesurat de tasques administratives i de gestió dels serveis socials locals que impossibilita una acció professional multidimensional. La fragmentació municipal multiplica per repetició aquestes tasques burocràtiques.
- d. Hi ha una gran diversitat en quant els requisits d'accés i criteris d'actuació de les prestacions socials entre els ajuntaments.

És a dir, a nivell metropolità es dona una resposta del tot heterogènia vers les necessitats bàsiques de la població en situació de vulnerabilitat.

- 2.2.3 Les diferències de grandària entre el municipis tenen un fort impacte en els recursos que disposen i en el catàleg de serveis que s'ofereixen, malgrat la intensitat de les necessitats socials que es donen en els diferents municipis no depèn de la grandària dels mateixos.

La conseqüència de tot plegat és clara: poca incidència a nivell de ciutat real o metropolitana de les polítiques locals donada la fragmentació de l'actuació municipal.

2.2. Els punts forts de les polítiques socials municipals

Des dels anys 80 es coneixen els grans avantatges de que els ajuntaments siguin l'administració pública competencial en serveis socials. Quan al Regne Unit, la Sra. Margaret Thatcher volia recentralitzar les competències en serveis socials que tenien i tenen els ajuntaments, va encarregar un estudi a un conegut lliberal expert en temes comercials, Sir Roy Griffiths, qui contràriament a allò que s'esperava va concloure que no hi havia que recentralitzar els serveis municipals perquè les polítiques socials locals aportaven uns avantatges que en una perspectiva de futur serien claus. Els principals foren:

- a) El ajuntaments, per la seva situació de proximitat a les relacions socials que s'estableixen en el territori, poden identificar millor les necessitats socials de les persones en situació de vulnerabilitat.
- b) En segon lloc, des de la proximitat es pot organitzar la cooperació pública i privada perquè els projectes socials tinguin un més ampli abast e impacte.
- c) Els ajuntaments poden tenir un més ampli control per part de la ciutadania, que afavoreix la seva participació i col·laboració sota la forma de voluntariat.

Aquestes característiques, avui encara tenen més rellevància donat el canvi d'era que s'està produint, amb una important crisi social, i que en les ciutats europees està comportant un increment de les desigualtats i del creixement del risc de pobresa. Per a poder donar una resposta a l'increment de necessitats socials no només és necessari augmentar els recursos econòmics de les administracions sinó que cal sumar-hi els recursos socials: econòmics i de voluntariat, i cal promoure el compromís de la ciutadania en la qüestió social del municipi. En aquesta perspectiva el que cal és reforçar la política municipal.

Es produeix per tant una important contradicció. Per una banda cal superar la fragmentació municipal, però per un altra és important reforçar aquesta autonomia municipal per incrementar l'impacte dels recursos esmerçats en polítiques socials. Com superar aquesta contradicció?

3. La visió europea i mundial de les polítiques socials urbanes i metropolitanes

Per superar les contradiccions assenyalades sobre les polítiques socials municipals en una realitat social i urbana metropolitana, també és important observar les tendències de les ciutats europees i metropolitanes en els darrers 5 anys.

De l'anàlisi de les resolucions dels grups de treball de l'eix d'assumptes socials de l'organització de ciutats europees EuroCities que tracta els següents àmbits de treball:

- Cohesió social i persones refugiades.
- Mercats de treball inclusius.
- Pobresa i sensellarisme.
- Impuls per la implementació del pilar europeu dels drets socials.

Destaca en els temes prioritzats, una tendència a reforçar per les polítiques socials a les ciutats europees. EuroCities coincideix en allò que hem assenyalat: la necessària col·laboració pública i privada tant en la producció de serveis socials, que tendeix a dir-se coproducció justament per emfatitzar l'articulació de recursos procedents tant del sector públic com de la iniciativa social per produir prestacions, serveis i projectes comunitaris al municipi. També s'ha centrat en la participació ciutadana en les polítiques socials, i en especial com canalitzar una més alta participació ciutadana en compromís social.

En relació a l'organització de les metròpolis, i molt particularment en relació a la governança metropolitana, les principals recomanacions han estat ben recollides en el paper de l'observatori de la xarxa de grans ciutats i àrees metropolitanes en el món: l'associació METROPOLIS. Del seu quadern sobre les tendències metropolitanes (2016) en destaquem les que considerem més interessants al objecte del nostre paper:

- La governança metropolitana passa per crear una visió compartida del territori i el seu futur per part de tots els actors públics i privats.
- L'èxit de les polítiques de governança depenen d'identificar un denominador comú en base a l'interès general o compartit i la voluntat de cooperar entre els ajuntaments.
- Fer ús de la planificació estratègica per impulsar l'urbanisme inclusiu.
- Promoure la solidaritat interterritorial entre municipis.

4. Les polítiques de coproducció en els municipis de l'àrea metropolitana

En relació a la coproducció de polítiques socials, l'àrea metropolitana gaudeix de l'experiència més pionera i desenvolupada a nivell europeu: L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, que és un referent europeu en polítiques de nova governança compartida, i per aquesta raó se li dedicarà un apartat específic com estudi de cas.

A nivell metropolità trobem, a part de Barcelona, d'altres experiències innovadores: El Prat de Llobregat junt amb Sant Boi de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet i Sant Cugat del Vallès són segurament les experiències més avançades en la direcció de les noves polítiques socials.

El Prat de Llobregat aquest any ha fet una reprogramació global del seu Pla d'Inclusió Social en el que s'han integrat en els seus eixos estratègics tant projectes que hauria de desenvolupar l'ajuntament com els que tenen intenció de desenvolupar les entitats socials que treballen en el municipi. Així mateix, en la primavera del 2018 es va crear un espai de coordinació entre l'ajuntament i les entitats per impulsar el Pla d'Inclusió i promoure xarxes d'acció en les que es coprodueixin projectes del Pla d'Inclusió articulant els recursos municipals i de diferents entitats.

Per la informació disponible, El Prat de Llobregat junt amb Barcelona són les experiències més avançades que es disposen a nivell metropolità d'elaboració d'estratègies socials compartides amb les entitats de la societat civil.

Gairebé tots els plans d'inclusió social dels municipis metropolitans han estat elaborats amb la participació de les entitats socials que treballen en el seu municipi. I no pocs també han fet l'esforç de comptar a més amb la participació directe dels col·lectius identificats amb situació de més vulnerabilitat social. Però el fet de que hi hagi hagut participació, és molt diferent a que s'hagi establert una estratègia compartida o molt menys una coproducció de plans, programes o projectes.

El que hagin participat en l'elaboració d'un pla d'inclusió o en l'elaboració o avaluació de qualsevol política finançada amb fons públics, només expressa l'esforç de l'ajuntament per voler recollir les demandes o els consells de la societat civil, però no vol dir que existeixi una estratègia compartida en la que s'estableix un òrgan públic i privat que es responsabilitza del pla o de l'estratègia i integra tant programes i projectes finançats amb recursos públics com de la iniciativa social.

En el conjunt de l'àrea metropolitana també trobem municipis que sense arribar al nivell de coproducció de tota una estratègia o pla com Barcelona o El Prat, si han desenvolupat projectes de coproducció. És el cas de Sant Boi de Llobregat, Sant Cugat del Vallès i Santa Coloma de Gramenet, entre d'altres. El cas de Santa Coloma de Gramenet, per la informació disponible es junt amb Barcelona, el municipi que més projectes de coproducció està realitzant. Així ha desenvolupat projectes en col·laboració en l'àmbit de gent gran i infància amb les entitats socials. Cal destacar dos projectes d'alt impacte: la reducció de desnonaments coordinant l'acció de

diferents àrees municipals amb les entitats socials, i la xarxa de valors que incideix en la prevenció i millora de la convivència entre la població de diferents procedències geogràfiques i culturals. També el projecte Provitas que compte amb recursos de les empreses mercantils amb responsabilitat social corporativa.

Seguidament destaquem alguns dels projectes identificats més emblemàtics de coproducció dels diferents municipis del àrea metropolitana ordenats per ordre alfabètic:

Badalona amb el programa Tardes de Futbol que es va iniciar el 2006, i en que col·laboren Ajuntament de Badalona, les associacions de veïns (La Pau i la Salut), el Casals de joves i els CEIPS de La Salut i la Pau, ha ajudat als nens de 7 a 16 anys en risc d'exclusió social i amb problemes d'adaptació al ritme escolar. D'aquesta manera, l'excusa del futbol esdevé un mitjà per reconduir les seves trajectòries escolars, impartint valors, realitzant un seguiment del nen i establint un contacte informal amb les seves famílies.

Més informació:

http://www.bbp.cat/ficha_completa_diba.php?su_idioma=&on=fora

A **Badia del Vallès** es van crear al 2004 "els espais familiars" projecte amb l'objectiu de millorar el vincle de les famílies del territori, proporcionant-los una xarxa de socialització sòlida i enriquidora que els afavoreixi l'autonomia i el desenvolupament. Amb aquesta finalitat, s'ofereixen activitats a aquelles famílies de Badia del Vallès amb fills entre 0 i 5 anys, o que n'esperen un: cursos, xerrades, casals d'estiu, activitats de lleure, racons de lectura, serveis de conciliació de la vida familiar amb la vida laboral etc. En aquest col·laboren empreses (AESVO), com el departament de Salut a través dels cap i l'ajuntament.

Més informació:

http://www.bbp.cat/ficha_completa_diba.php?su_idioma=&on=fora

Cerdanyola del Vallès ja el 2006, tenia alguns projectes de coproducció amb diferents actors supralocals, associacions, empreses, etc. Un exemple va ser el projecte "nascuts per llegir" projecte que té com a objectiu promoure el gust per la lectura des del primer mes de vida, afavorint la creació d'un vincle afectiu entre pares i fills a partir del llibre i que promocionen Associació Catalana d'Infermeria Pediàtrica, Associació Catalana de Llevadores, Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, Consell Català del Llibre per a Infants i Joves, la Societat Catalana de Pediatria, a més al municipi les Escoles Bressol. La farmàcia del municipal, els serveis de biblioteques de la diputació de Barcelona i la regidoria de cultura de l'ajuntament van ser els que van impulsar durant uns anys la continuïtat amb tallers i la Biblioteca Ca n'Altimira que encara segueix el Projecte.

Més informació:

<https://bibliotecavirtual.diba.cat/documents/347462/0/CERDANYOLA+DEL+VALLES.pdf/88fea8b4-ce88-414f-8590-362036ddc4e2> i http://www.bbp.cat/lista_practicas.php

L'Ajuntament de Cornellà juntament amb la Fundació El llindar, Fundació Futur i Càritas tenen el projecte de Cuina Solidària en què fa front a les situacions de pobresa severa que impedeixen o dificulten l'accés a l'alimentació, cobrint així una de les necessitats més bàsiques.

Més informació:

<http://www.ellindar.org/menja-futur-cornella/>

A **Santa Coloma de Gramenet**, hi ha una col·laboració entre l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i la Fundació WASSU-UAB per a la prevenció i atenció a la Mutilació Genital Femenína (MGF) de Santa Coloma de Gramenet prevenció. En aquest programa a més estant involucrats els departaments d'ensenyament, salut, infància locals i supramunicipals a més d'altres actors.

Més informació:

<https://www.gramenet.cat/index.php?id=20897&L=2>

Un altre programa de col·laboració amb l'Ajuntament de **Santa Coloma de Gramenet** és el "Costat de Qui Cuida", en que estant implicats el Departament d'Atenció a la Dependència i Vulnerabilitat en Adults juntament amb Servei Local d'Ocupació (Grameimpuls SA), per les necessitats d'assessorament i guia tècnica i pràctica dels cuidadors/es de persones vulnerables per raó d'edat i/o amb diversitat funcional, adaptada a les especificitats de cada cas. L'ajuntament disposa de un bon ventall de projectes de coproducció en el camp de la mediació, cultural, infància i prevenció i gestió de desnonaments de l'habitatge.

Més informació:

<https://www.gramenet.cat/fileadmin/Files/Ajuntament/serveis.../AlCostatQuiCuida.ppsx>

El Prat de Llobregat, du a terme des de 2016 Recuprat, programa de recuperació d'objectes que estan en bon estat d'ús i es poden reutilitzar. En el marc de crisi econòmica, Recuprat ha tingut dos objectius igualment importants i complementaris. D'una banda, una iniciativa mediambiental i de l'altra, com font de recursos materials per a les persones amb més dificultats econòmiques. Durant el 2015 va atendre gairebé 1.000 visites i va recuperar més de 10 tonelles d'objectes. Destaquen també un projecte de recuperació de productes alimentaris coproduït amb l'entitat social especialitzada del territori.

Més informació:

<https://www.elprat.cat/urba/neteja/recuprat>

Esplugues de Llobregat, ha creat amb el Casal de Gent Gran Esplugues-Can Vidalet, Club Sant Jordi Caixa Catalunya, Esplais municipals de Gent Gran, Residència Fèlix Llobet i l'ajuntament i empreses externes un projecte de dinamització que dona resposta a les diferents demandes de la gent gran, afavorint la seva vida activa dins del territori. Amb aquest objectiu es realitzen tallers, xerrades i altres activitats al voltant de tres grans grups temàtics (aula cultural, aula recreativa, aula d'activitat física).

Més informació:

http://www.bbp.cat/ficha_completa_diba.php?su_idioma=&on=fora

Esplugues de Llobregat, ha creat el Projecte intergeneracional "Compartir és créixer", en que es pretén enfortir l'autoestima d'infants i joves, potenciar el sentiment de pertinença tot motivant les relacions intergeneracionals, establint relacions entre els més joves i les persones grans, estimulants la participació i apostant per l'envelliment actiu. En el projecte han participat el col·lectiu de gent gran, les escoles (Escola Garbí, American School, Escola Natzarret.) i el Servei d'atenció social.

Més informació:

http://www.bbp.cat/ficha_completa_diba.php?su_idioma=&on=fora

L'Hospitalet de Llobregat, ha engegat el "Programa Cicerone", persones encarregades de participar en el procés d'acollida dels joves immigrants. Ho fan a través d'una xarxa social de suport i acompanyament de nois nous vinculats als instituts i a les entitats del barri. Aquest és un projecte de caràcter preventiu, que afavoreix la inclusió i millora la integració dels immigrants promovent valors com la solidaritat i el respecte va ser impulsat pels serveis socials i educadors socials del barri, però va comptar amb la participació d'entitats dels barris, professionals IES, tècnics i professional de l'ajuntament juntament amb jove cicerone i joves nous.

Més informació:

<http://www.l-h.cat/detallNoticia.aspx?cr=1197323&id=1&nodo=275960&pl=168578>

A **Montcada i Reixac**, que recentment ha aprovat el seu Pla d'inclusió i cohesió social, alguns programes socials ja es feien en coproducció amb algunes entitats. Un exemple és el Projecte Mentrestant, adreçat a nens i nenes de 4 mesos a 3 anys i les seves famílies. És una alternativa a les escoles bressol per a totes aquelles famílies amb fills entre els 3 mesos i els 3 anys, que compleixin una sèrie de criteris, principalment amb dificultats econòmiques. Del projecte se'n beneficien famílies amb treballs molt precaris, com poden ser famílies d'origen estranger en situació irregular que no poden accedir a un treball digne, famílies monoparentals amb poc suport familiar i econòmic o, senzillament, famílies amb problemes. Per tant, amb Mentrestant s'ofereix un nou servei que cobreix una necessitat fins ara no coberta, i representa un servei social útil per al segment poblacional més necessita. En el seu desenvolupament i gestió participen tant l'ajuntament de Montcada i els serveis socials com Suara (Unió de Cooperatives).

Més informació:

<http://www.montcada.cat/ajuntament/catalog-de-serveis-de-serveis-socials/#217>

A **Sant Boi del Llobregat**, destaca, entre d'altres el projecte de coproducció denominat "botiga solidaria" financada i gestionada per l'Ajuntament i entitats socials. La "botiga" té el funcionament de un supermercat gestionat per persones voluntàries, i la seva programació està orientada en fer accessible els seus productes a persones en situació de vulnerabilitat.

Més informació:

<http://voluntariatsantboi.cat/works/botiga-aliments-solidaris/>

A **Sant Cugat del Vallès** diversos espais i projectes de coproducció s'estan duent a terme, un d'ells és "Treball en horts escolars des d'una perspectiva agroecològica" consisteix en el desenvolupament d'un projecte i un model educatiu als centres escolars de Sant Cugat del Vallès a través dels horts escolars i el treball agroecològic en aquests.

En aquest projecte s'han involucrat diversos actors, des de la regidoria de medi ambient de l'ajuntament, l'AMPA i professors diversos, fins a el grup de recerca GRESC@ de la UAB a més de CRP (Centre de Recursos Pedagògics – Departament d'Educació – Generalitat de Catalunya).

Més informació:

<https://www.santcugat.cat/noticia/tres-activitats-municipals-sincorporen-al-banc-de-bones-practiques-dels-governos-locales-de-catalunya>

5. Avantatges i oportunitats de la col·laboració intermunicipal

Els avantatges immediats de la col·laboració municipal és que poden començar a superar els defectes de la fragmentació municipal que hem assenyalat en els apartats anteriors. Més concretament:

- Es podrien tractar les problemàtiques socials en la seva dimensió real. És a dir en l'espai en el que es produeixen i configuren: la ciutat real o ciutat metropolitana.
- Extensió de les bones pràctiques entre els municipis.
- Ampliació dels coneixements en els municipis de l'avaluació de les experiències fallides i males pràctiques.
- Extensió a tots els ajuntaments metropolitans dels coneixements de la cooperació entre els ajuntaments.
- Iniciar la cooperació intermunicipal i pública-privada per fer front a determinats desafiaments socials, i desplegar projectes d'acció.

Les oportunitats, cara a un futur amb més grans oportunitats per la igualtat social a escala metropolitana, foren:

- Incrementar amb els mateixos recursos municipals l'abast territorial dels programes i projectes.
- Articulació dels recursos dels ajuntaments en un mateix projecte que pot incrementar els seus resultats.
- Millorar l'impacte social dels recursos públics i de la iniciativa social al dotar-los d'un caràcter sinèrgic vertebrant els recursos públics i privats.
- Enfortiment de la capacitat d'organització i acció del territori municipal per donar respostes als desafiaments.
- Donar estabilitat als programes i projectes, en relació als canvis polítics municipals i les modes temàtiques, al aconseguir implicar més actors.

6. Obstacles i perills

No obstant els importants avantatges immediates i oportunitats, els obstacles i perills a tenir en compte són també importants doncs amb els anys que es porta de democràcia local no s'ha aconseguit una coordinació municipal metropolitana en matèria social, tot existint la Diputació de Barcelona que hagués pogut jugar un paper en aquesta direcció.

Els obstacles més immediats amb els que s'enfronta la coordinació metropolitana de l'acció social són:

- Els ajuntaments són ens competencials que s'emmarquen en una concepció de governació en la que es parteix de que es governa un territori a on hi ha una població a la que cal rendir comptes, i per tant estan poc preocupats de l'abast metropolità dels fenòmens socials a excepció d'aquells que afecten a la població dels seus límits territorials.
- En conseqüència, hi ha una forta tendència a buscar en les organitzacions supramunicipals fons destinats als seus municipis, i accepten la realització de tasques supramunicipals si van lligades a l'obtenció de recursos.
- Hi ha una important presència de la ideologia de la competitivitat entre municipis, i en la concepció de que allò que: "si tu guanyes jo perdo i viceversa".
- No pocs dels municipis metropolitans, al ser petits, tenen poques disponibilitats de personal per dedicar a tasques de coordinació. Per la mateixa raó, disposen de poques possibilitats per coordinar amb les entitats socials projectes de col·laboració i coordinació.

Els perills cara el futur que podria comportar una organització de la cooperació metropolitana, foren:

- Generació d'una superestructura tècnica i administrativa de coordinació que resti impacte econòmic als recursos al mitjà i llarg termini, doncs en el curt cal impulsar l'esmentada col·laboració.
- Pèrdua dels avantatges de l'acció municipal al canalitzar-se cap a una acció supramunicipal. Aquest perill només és real si es consolidés una forta dinàmica metropolitana.
- Canalització de fons cap a l'ens metropolità que restessin dels ajuts als ajuntaments.

Malgrat les dificultats immediates i els perills a llarg termini, aquestes no són insuperables per establir un espai de cooperació metropolitana promogut per l'Àrea de Desenvolupament Social i Econòmic, sempre que se segueixin les recomanacions que proposem en el següent apartat.

**SEGONA PART: RECOMANACIONS PER LA CREACIÓ
D'UN ESPAI METROPOLITÀ INTERMUNICIPAL I
D'ENFORTIMENT DE LA COL.LABORACIÓ PÚBLICA
AMB LA INICIATIVA SOCIAL**

7. Principals recomanacions per crear un espai metropolità intermunicipal de política social.

En síntesi, es considera adient crear un espai per la col·laboració intermunicipal per les següents raons:

- La situació social del conjunt de l'àrea metropolitana que reflexa la següent taula, elaborada a partir de les dades de l'enquesta de qualitat de vida per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, mostra la necessitat d'intervenció social a nivell metropolità.

Enquesta de condicions de vida, 2016 Resultats sintètics àrea metropolitana de Barcelona
<ul style="list-style-type: none"> ▪ La renda anual neta mitjana de les llars metropolitanes de Barcelona és de 33.724 € l'any 2016. ▪ L'any 2016, el 18,4% de la població metropolitana es troba en situació de risc de pobresa (578,9 milers de persones). Aquesta proporció és més elevada a la primera corona metropolitana (21,3%) que a la ciutat central (15,4%). ▪ Les carències materials més esteses entre la població metropolitana l'any 2016 són: no poder fer front a despeses imprevistes (35,3%) i no poder permetre's anar de vacances almenys una setmana l'any (31,9%), les quals es mantenen pràcticament el mateix nivell del 2011. ▪ Les carències materials que més s'han reduït entre la població metropolitana entre 2011 i 2016 són: tenir endarreriments en el pagament dels rebuts de l'habitatge o de compres ajornades (del 14,3% en 2011 al 8,1% en 2016) i no poder permetre's mantenir l'habitatge a una temperatura adient (del 12,1% en 2011 al 7,3%). ▪ L'any 2016, més de la meitat de les llars metropolitanes que viuen en habitatges de lloguer (51,7%) destinen més del 40% dels seus ingressos a costos associats amb l'habitatge. ▪ Entre 2011 i 2016, la sobrecàrrega de despeses de l'habitatge s'ha incrementat significativament per la població de 16 a 34 anys que resideix al municipi de Barcelona (del 22,9% al 30,8% de població afectada).

Font: Institut Estudis Regionals Metropolitans de Barcelona (IERMB)

- A més la situació de desigualtats (índex de Gini) ha incrementat segons la mateixa font de 2006 (0,293) a 2016 (0,301).
- Davant la feblesa del sistema de protecció social tant del Estat com de la Generalitat el fer front a les desigualtats i la pobresa, ha estat els ajuntaments de manera individual els que han tingut que fer front al increment de

desigualtats socials, però la falta d'una acció conjunta i complementària els ha impedit abordar la temàtica a nivell del conjunt de la ciutat real o ciutat metropolitana.

- La decidida acció social municipal ha detectat la importància de treballar de manera coproduïda i “colze a colze” amb la iniciativa social de cada municipi per generar un més gran impacte social dels recursos públics i més sinergia en l'acció a través de la coproducció.
- El resultat ha estat una acció decidida però fragmentada que ha presentat problemes d'operativitat, i de capacitat per generar recursos i prestar els serveis en les dimensions adequades.
- La mateixa fragmentació genera no poques dificultats a la mateixa acció social municipal: no comunicació de instruments eficients de gestió coproductiva, no intercanvi de bones i males practiques per no caure en les mateixes errades, repetició de reunions per la mateixa problemàtica amb les entitats socials que intervenen a nivell supramunicipal, entre d'altres.

Per tots aquets elements es clar que **cal un espai per organitzar l'acció social a nivell metropolità**. Però no pot ser qualsevol espai, de l'anàlisi efectuat podem identificar una sèrie de recomanacions i criteris d'actuació per inicial el desplegament de l'anomenat espai intermunicipal metropolità.

Les recomanacions s'han concebut pensant en una triple dimensió:

- i. Superar les dificultats i obrir les oportunitats que comporta una actuació social fragmentada en una ciutat de dimensió metropolitana.
- ii. Aprofitar els avantatges comparatius de l'acció social que poden desenvolupar els ajuntaments. A més, els ajuntaments són espais democràtics en els que la ciutadania escull als seus representants.
- iii. Prevenir i superar els obstacles que comporta, per concepció de governació, la coordinació entre ajuntaments i pública-privada.

Les recomanacions principals, i formulades de manera sintètica, les hem dividit en quatre grans apartats que assenyalen la direcció en la que van destinades les recomanacions:

- a. Considerar els municipis com punts nodals d'una xarxa metropolitana intermunicipal.
  - b. Caracteritzar aquest espai de cooperació social metropolitana.
  - c. Constituir l'espai metropolità.
  - d. Iniciar el seu desplegament.
- A. Considerar els municipis com punt nodal d'una xarxa metropolitana intermunicipal:

1. Partir d'una actuació intermunicipal i no supramunicipal. És a dir, promovent una acció que no se situï per sobre els ajuntaments, sinó que faci d'uns ajuntaments plenament autònoms, uns ajuntaments interdependents.
2. Es tracta de considerar als ajuntaments, davant els desafiaments socials, com auto-insuficients. El que significa plenament autònoms per si mateixos però considerats un a un insuficients per donar resposta ni tant sols al problema social del seu municipi.
3. Considerar a cada ajuntament com punt nodal de la xarxa entre municipis i entre ajuntaments i entitats socials. És a dir, no inferir sinó potenciar les relacions de cada ajuntament amb les seves entitats socials.

B. Caracteritzar l'espai de cooperació social metropolità:

4. Crear un espai metropolità de cooperació intermunicipal i pública-privada amb metodologia "bottom-up" que tingui dues funcions bàsiques:
  - Establir una estratègia d'inclusió compartida, a partir dels plans d'inclusió, perquè, a partir d'ella, es puguin identificar els projectes motors de cooperació institucional i pública amb la iniciativa social.
  - Generar espais de treball en xarxa de tipus coproductiu entre els ajuntaments i les entitats socials de caire metropolità.
5. Treballar amb els ajuntaments de manera horitzontal, com no pot ser d'una altra manera ja que es volen coordinar programes i projectes finançats pels mateixos ajuntaments i per les entitats socials. Però no oblidar el pes específic en abordar el desafiament social dels diferents ajuntaments i entitats.
6. Donar prioritat en els ajuts del departament de desenvolupament social i econòmic als ajuts i inversions en projectes socials de cooperació intermunicipal.

C. Constituir l'espai metropolità:

7. Aprofitar l'estratègia metropolitana 2030 que promourà el PEMB que tindrà un caràcter social ben marcat i permetrà definir objectius i projectes socials compartits en tot l'àmbit metropolità.
8. Tenir en compte l'estratègia d'inclusió i reducció de desigualtats socials de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva doncs estableix una estratègia social per la ciutat en que molts desafiaments tenen àmbit metropolità per exemple: alimentació, exclusió residencial, reducció de la gentrificació i pauperització dels municipis i barris metropolitans, i d'altres que poden tenir aquesta dimensió: fer front a les desigualtats escolars, superar la segregació social entre grups en situació vulnerable, atenció a persones sense llar, etc. Per altra banda, l'estratègia de l'Acord és compartida per totes les entitats de Barcelona i moltes d'elles també actuen a nivell metropolità. A més, l'Acord pot ser un bon aliat doncs en la seva estratègia es contempla el treball metropolità amb els desafiaments que tinguin impacte social substancial en aquest àmbit.

D. Iniciar el seu desplegament:

9. Començar des d'un principi creant una o dues xarxes intermunicipals a partir de temes identificats com metropolitans i amb ajuntaments que hagin manifestat la seva voluntat de treballar amb d'altres ajuntaments i que treballin amb les entitats socials del seu municipi.
10. Establir un grup de bones pràctiques de col·laboració pública i privada amb ajuntaments que disposin d'estratègies d'inclusió amb la participació de programes i projectes de coproducció amb la iniciativa social, i també de xarxes de coproducció.
11. No establir des de l'inici una estructura de l'espai metropolità l'establiment complet de tot l'espai metropolità des dels inicis. Però si es fonamental tenir clars els criteris d'actuació i a on seria possible i desitjable arribar. Es tracta de començar pas a pas amb els ajuntaments i entitats que vulguin començar i tinguin experiències al respecte.
12. Iniciar una dinàmica per posar en comú els desafiaments i les bones practiques d'àmbit metropolità entre els ajuntaments. Els temes que hem identificat com més prioritaris pels ajuntaments son:
  - ❑ Exclusió residencial a nivell metropolità.
  - ❑ Garantir el dret a l'alimentació.
  - ❑ Dret als subministraments energètics bàsics.
  - ❑ Mediació i convivència intercultural.
  - ❑ Aïllament, i habitatge Gent Gran.

7 Accessibilitat del municipi: nous reptes.

13. Aconseguir “victòries ràpides”. Es clau pel bon funcionament de l’espai metropolità aconseguir “victòries ràpides” des del començament. Les possibilitats d’obtenir una “victòria ràpida” són:

- Establir una xarxa d’acció amb ajuntaments que treballin un mateix desafiament: pobresa energètica, exclusió residencial, gentrificació i el seu complementari de pauperització a d’altres municipis o barris, etc., i vulguin treballar en comú. No és necessari que estiguin tots els ajuntaments per començar a caminar, posteriorment ja s’hi sumaran. La xarxa serviria per:
  - Conèixer els diferents enfoc i instruments que fan servir, i el seu resultat per posar en comú noves idees, instruments i perspectives.
  - Posteriorment veure les possibilitat de coordinar esforços, partint de la seva autonomia, i establir projectes compartits o complementaris.
- Establir una xarxa de coneixement amb ajuntaments que treballin en coproducció ja sigui general o en projectes concrets, per intercanviar coneixements i experiències de tal manera que es constitueixi un corpus de criteris d’actuació, recomanacions i metodologies de treball per oferir-lo a tots els ajuntaments metropolitans per afavorir la coproducció social i el compromís de la ciutadania en l’acció social.

Els resultats d’ambdues xarxes podria ser difós amb una jornada metropolitana que aplegués ajuntaments i entitats socials.

Una condició important pel l’èxit de l’espai social metropolità fora que els fons socials de l’Àrea Metropolitana de Barcelona tinguessin com a prioritat els ajuntaments que treballen en xarxa i projectes socials compartits amb d’altres ajuntaments i en coproducció amb entitats socials i ciutadanes.

8. Conclusió: ¿S'aconsella crear un Acord Social Metropolità similar al de Barcelona?

Per l'anàlisi realitzat, els avantatges i oportunitats identificades, i les recomanacions que poden superar els obstacles o dificultats de la seva realització, ES RECOMANA, com s'ha assenyalat, la creació d'un espai metropolità amb les característiques identificades en les recomanacions, independentment de la denominació que s'estableixi (acord/coordinació social intermunicipal, espai social metropolità per la coproducció, Pacte per l'Acció social Metropolitana, governança social metropolitana o intermunicipal, etc.).

Però les característiques de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva (veure apartat 9) comparades amb les recomanacions que es fan per l'espai metropolità, NO ES RECOMANA que l'espai metropolità, independentment del nom amb el que se'l identifiqui, tingui una estructura similar a l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva. Per les següents raons:

- El lideratge polític de l'ajuntament de Barcelona sorgit d'unes eleccions directes, de primer nivell, és més fort que el lideratge polític metropolità que és de segon nivell. Així mateix els recursos socials de l'Ajuntament de Barcelona són molt superiors als de l'àrea metropolitana, això faria molt més feble l'Acord Metropolità que el de Barcelona.
- Les dues característiques anteriors farien poc atractiu l'espai metropolità per les entitats socials a nivell metropolità, aquests elements són essencials a l'inici, i menys a mig termini on es veuen els beneficis socials de la col·laboració.
- Un plantejament similar a l'Acord de Barcelona té moltes possibilitats de ser vist amb animadversió pels ajuntaments ja que s'interpretaria com un atac a les seves competències.
- L'estructura de l'Acord s'ha anat fent el llarg dels anys per adaptar-lo tant als avenços del procés de coproducció que el mateix Acord ha generat com als canvis de situació de la ciutat i d'organització de l'Ajuntament de Barcelona i del tercer sector a la ciutat.

En canvi un espai metropolità que segueixi les recomanacions assenyalades tindria moltes possibilitats de prosperar sobretot si des dels inicis compta amb una "victòria ràpida" que serveixi d'exemple i d'anar construint.

L'espai metropolità, a diferència de una estructura com l'Acord de Barcelona, ha de donar molt més pes en la seva organització de futur als ajuntaments que a les entitats socials, essent un espai de coordinació intermunicipal i en especial amb els ajuntaments que coprodueixen els plans, programes i projectes amb les entitats socials i busquin el compromís social de la ciutadania.

**TERCERA PART. ESTUDI DE CASSOS. 1) L'ACORD
CIUTADÀ PER UNA BARCELONA INCLUSIVA. 2) LA
COPRODUCCIÓ DE POLÍTIQUES MUNICIPALS A
EUROPA**

9. L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva

Donada tant la importància europea com metropolitana de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva (ACBI) i com a referent a estudiar i tenir en compte per la possible creació d'aquest espai metropolità, passem a descriure les característiques més rellevants d'aquesta experiència consolidada de coproducció entre l'Ajuntament de Barcelona i les entitats socials que actuen a la ciutat.

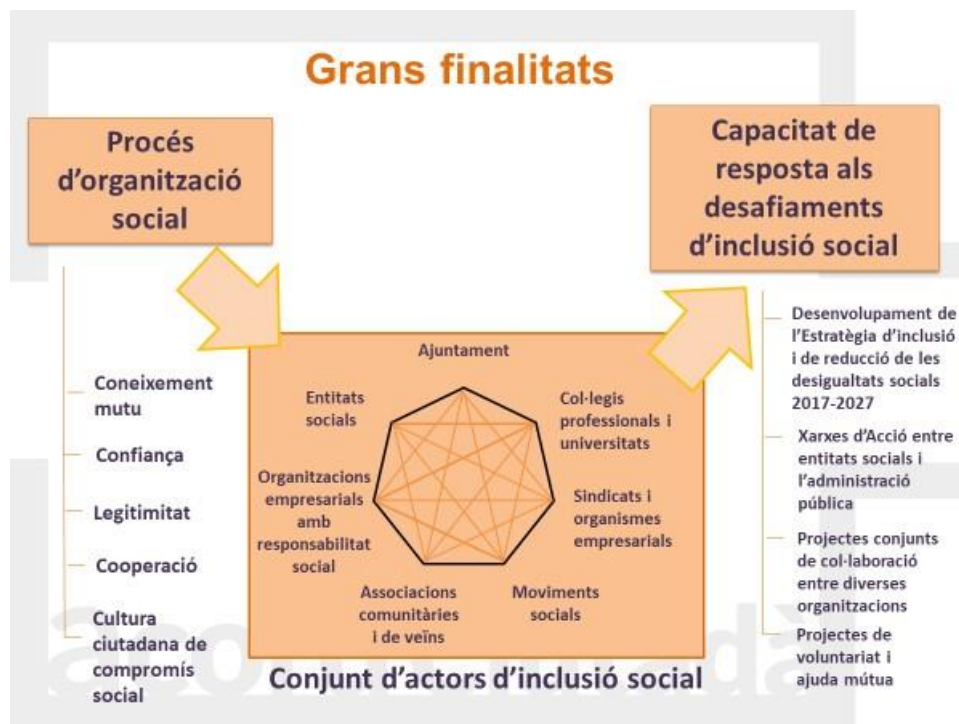
9.1. Finalitats

L'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva (ACBI) és un espai de trobada entre actors socials per organitzar estratègies compartides, xarxes de cooperació per al desenvolupament de programes i projectes que articulin recursos públics i privats i de voluntariat social, amb la finalitat d'aconseguir uns majors nivells comparats d'inclusió social i promoure el compromís cívic dels ciutadans.

La finalitat explícita de l'ACBI, definida en el seu pla director, és millorar la capacitat d'organització i acció social de la ciutat, o millorar el capital social, promovent i enfortint la capacitat d'associació i treball conjunt per aconseguir uns majors objectius en matèria d'inclusió social.

Es tracta de transformar a institucions, organitzacions i entitats independents, en interdependents, per desenvolupar una política d'inclusió social clarament de ciutat, ja que es desenvolupa una política i uns projectes coproduïts pel conjunt d'actors i organitzacions que constitueixen el que s'anomena la Barcelona Social.

És un espai de meta-governança, és a dir, no és només un espai de suport a xarxes que s'originen de forma autònoma, sinó que també les promou en funció d'objectius i projectes estratègics, avalua el seu impacte i estableix -per consens entre les xarxes- pautes de comunicació i millora organitzativa: és un espai de governança de l'acció social sobre la base de la gestió de xarxes.

Per aconseguir aquesta cooperació i millorar la capacitat de resposta del conjunt de la ciutat als desafiaments socials, l'Acord Ciutadà dissenya les seves actuacions com a processos socials per millorar el coneixement mutu entre els actors, generar confiança i establir compromisos de col·laboració entre ells, de manera que els permeti cooperar i actuar de manera sinèrgica, per enfortir l'acció social de la ciutat. Especialment, es dissenyen els processos socio-organitzatius per a l'elaboració d'estratègies i projectes compartits i la creació o enfortiment de les xarxes d'acció i els grups d'impuls i seguiment dels projectes estratègics.

Igualment, l'ACBI s'inscriu i difon una cultura basada en el compromís social actiu de la ciutadania en l'acció social.

L'Acord Ciutadà és una política consolidada ja que té la seva configuració actual des de l'any 2009. I fins i tot, cal assenyalar que té com a antecedents un pla integral de serveis socials impulsat pels principals actors socials, que van crear una associació pública i privada (Associació Barcelona per a l'acció Social, ABAS) per impulsar-lo al 1995 i un conjunt de xarxes d'acció públic-privades englobades en un espai comú anomenat Acord Ciutadà per a la inclusió Social, creat pel Pla d'inclusió de l'Ajuntament de l'any 2005, la fusió de les dues organitzacions va donar lloc el 2009, a l'actual organització de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva (ACBI).

La presidència de l'ACBI és des dels seus inicis l'Ajuntament de Barcelona. En la presidència han estat 5 tinents d'alcalde o d'alcaldesa corresponents a 4

partits diferents, que han tingut la capacitat de renovar i ampliar els objectius d'aquest espai de col·laboració i coproducció. En l'actualitat està presidit per Barcelona en comú que ha assenyalat els següents objectius: Establir una nova estratègia compartida focalitzada en la reducció de les desigualtats socials amb la implicació de noves àrees municipals, i nous actors socials, la creació de xarxes de coproducció en els districtes o barris, i l'articulació amb la nova estratègia dels municipis metropolitans.

9.2. Qui forma part de l'ACBI?

L'Ajuntament de Barcelona és el promotor de l'ACBI. Aquest ha assumit que li incumbeix la responsabilitat pública de la inclusió social a la ciutat. No només té unes competències en la provisió i gestió de serveis, sinó que assumeix que, per a un govern democràtic la responsabilitat és la inclusió social en el seu conjunt, i per a això promou una acció concertada amb el conjunt d'entitats i organitzacions de la societat civil amb objectius i recursos humans, físics i monetaris implicats en la inclusió social, i especialment a través de les entitats socials busca canalitzar el compromís ciutadà. L'ajuntament té un paper promotor i emprenedor en l'organització d'aquesta coproducció de l'acció social que significa l'ACBI.

És una política pública específicament relacional i dels pocs exemples existents a Catalunya de política pública relacional o en xarxa consolidada. És una política representativa del que anomenem governança democràtica o nova governança pública, que és la manera específic de governació del govern relacional o govern xarxa². És a dir, no es tracta de decisions adoptades formalment en el marc de les institucions públiques, sinó que són adoptades en un espai creat específicament per a la codecisió entre actors privats i públics. És una política xarxa caracteritzada per reconèixer la presència d'un gran nombre d'actors amb relacions multilaterals entre ells i per assumir que tots els actors implicats apliquen recursos que incideixen en els processos d'inclusió / exclusió social. Però al contrari del que pugui semblar³ l'administració pública no dissol les seves responsabilitats a la xarxa, sinó que adquireix un valor protagonista de lideratge de nou tipus relacional i fins i tot habilitant, sent la seva tasca fonamental, el construir l'interès general a partir dels interessos concrets i legítims dels diferents actors.

---

² Veure la definició de governança democràtica i govern relacional de Prats i Català, J. **De la burocràcia al management, del management a la governanza** (Madrid, INAP, 2005) i Pascual Esteve, JM. **El papel de la ciudadanía en el auge y decadencia de las ciudades**. (Valencia, ed. Tirant Lo Blanc, 2011).

³ Així, per exemple, Josep Mª Vallés al seu manual de ciència política; **Ciència Política: Una introducció** (Barcelona, Ed. Ariel, 2008) mostra que, no poques vegades, el concepte governança ha estat utilitzat en el sí de teories orientades a reduir el paper del govern, i a considerar-lo un actor més.

L'organització de l'ACBI és necessàriament horitzontal, i les seves decisions estan basades en l'acord entre els actors implicats per posar els seus recursos (serveis, equipaments i activitats) en comú.

Formen part de l'acord 711 entitats socials, de les quals 379 treballen activament en el mateix aportant recursos a l'estratègia compartida o / i treballant en xarxes d'acció.

Els actors que participen en l'ACBI els podem dividir per la tipologia de recursos que fan servir per incidir en la situació d'inclusió social. D'aquesta manera tenim:

- Actors governamentals: Ajuntament (president nat de l'ACBI) i Diputació, que inverteixen fons públics.
- Actors socials que inverteixen o / i gestionen recursos econòmics: entitats del tercer sector social que produeixen i gestionen recursos amb professionals, empreses de l'economia social i empreses mercantils.
- Actors socials que apliquen recursos de voluntariat: Entitats del tercer sector social.
- Actors socials amb capacitat legal de representació: sindicats, col·legis professionals, associacions empresarials, del tercer sector i de l'economia social.
- Actors socials amb capacitat organitzativa de defensa de drets socials en general, habitatge, energia, de barri: moviments socials i veïnals; i de defensa i empoderament a col·lectius socials vulnerables: federacions de defensa de drets de la infància, de persones amb discapacitat, immigració, gent gran, etc.
- Actors institucionals amb recursos tècnics de formació i investigació: facultats, instituts i escoles universitàries més relacionades amb la formació i investigació en matèria d'inclusió social.

Aquests actors produeixen directament la política de la ciutat o pròpiament pública, en el sentit més ampli possible, és a dir de "polis" o ciutat, i no només participen o influeixen en la política que desenvolupa l'administració. Els actors anomenats beneficiaris de la política pública, com són els grups socials afectats per la temàtica de la inclusió social, no són només objecte de la política, sinó

que a través de les entitats de defensa de drets participen en l'elaboració i són subjectes actius de la seva implantació. Els actors anomenats "grups tercers", o beneficiats indirectes de la política pública (entitats i empreses de l'economia de serveis socials) no tenen sentit en aquesta política, ja que tots els actors són subjectes actius en l'elaboració i impuls sempre que disposin de recursos propis per a la inversió social.

9.3. L'estructura organitzativa

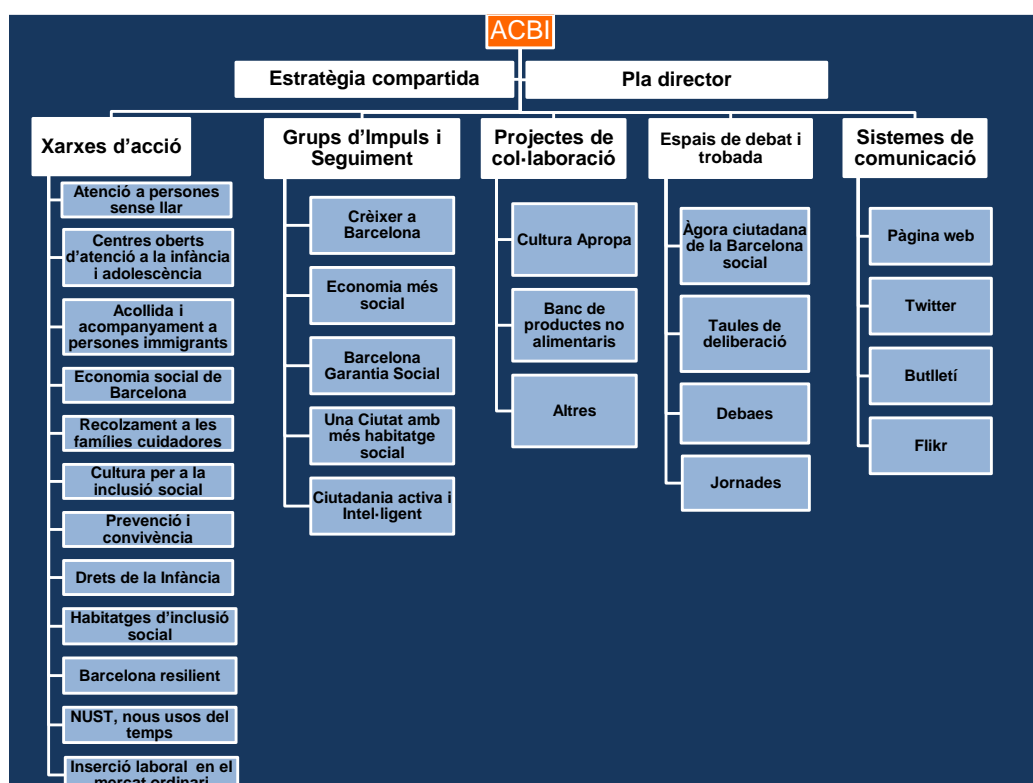
L'estructura organitzativa la podem subdividir en estructura de coordinació i estructura operativa.

L'Estructura de Coordinació:

- El conjunt d'actors implicats s'agrupa en una Assemblea General que aplega més de 700 entitats -que han signat un document d'adhesió al ACBI-, en la qual s'aprova anualment el desenvolupament d'activitats de l'Acord i s'estableix seus fulls de ruta futures.
- Un Consell de Governança consensuat i aprovat per l'Assemblea, que agrupa una representació dels actors assenyalats, als principals operadors (més recursos amb fons propis) i a una representació d'entitats socials petites. En total de 32 persones que vetllen el compliment dels objectius i projectes estratègics de l'ACBI.
- La Comissió d'acció o executiva és una comissió delegada del Consell de Govern, formada per 12 persones amb responsabilitats en l'ACBI, com a referents en els GIS, xarxes, i altres espais de l'estructura operativa, en la qual es prepara les decisions del Consell de Governança.
- L'assistència tècnica i suport a l'ACBI recau en una secretària tècnica contractada per l'Ajuntament exclusivament per a assistència al conjunt de l'ACBI.

L'Estructura Operativa:

Es representa en el següent quadre, i té per finalitat crear i enfortir la capacitat d'organització i acció compartida per a millorar els resultats en inclusió social de la ciutat.

L'Estratègia Compartida per actuar a la Ciutat i el Pla Director de la pròpia organització de l'ACBI constitueixen els documents guia i de referència de tota l'estructura operativa.

L'Estratègia Compartida, és un marc de referència comú per als actors de l'ACBI, i en especial, per als del Consell de Governança, per a que elaborin les seves polítiques i programes d'actuació en base a l'esmentada estratègia comú.

La primera estratègia compartida va articular, per eixos i línies estratègiques, els objectius i els 936 projectes i accions que executen o es disposen a realitzar en els propers anys, el conjunt d'actors de la ciutat que formen part de l'ACBI. A més, va identificar els principals programes tractors o estructurants i transversals considerats claus, que s'impulsen específicament des de l'organització operativa de l'ACBI.

Concretament, l'Estratègia Compartida ha compromès a 379 institucions i entitats socials, es calcula que canalitza cap a objectius compartits més de

400.000 milions d'euros que s'inverteixen a la ciutat, i aproximadament 13.000 persones voluntàries i 7.000 professionals entre el tercer sector social i l'ajuntament poden veure potenciada la seva actuació. Recentment, abril 2018, s'ha aprovat per acord entre totes les entitats de l'ACBI i tots els grups municipals l'Estratègia de Reducció de les Desigualtats Socials, que és una nova estratègia compartida, que ha substituït a l'anterior, i que focalitza l'acció compartida en l'impacte dels processos que originen les desigualtats socials a la ciutat.

El Pla Director està format pels objectius i accions internes que el mateix ACBI es disposa a desenvolupar, per aconseguir enfortir el capital social de la ciutat i aconseguir un major impacte dels recursos de l'acció social de la ciutat.

L'estructura operativa de l'ACBI pròpiament dita està formada per:

Els Grups d'Impuls i seguiment (GIS), que són xarxes d'actors que coordinen les seves accions, serveis i recursos propis per impulsar els projectes estructurants i transversals de l'estratègia compartida, denominats "projectes tractors". Es considera que la tasca d'aquests GIS és essencial per a la realització de l'estratègia i enfortir la capacitat d'acció de la ciutat davant els desafiaments socials i reptes de futur. Aquestes xarxes són una creació deliberada de les entitats de l'ACBI per impulsar l'estratègia de ciutat.

Les Xarxes d'acció, que són considerades, junt amb els Grups d'Impuls i Seguiment, la "columna vertebral" de l'ACBI, ja que també s'articulen els esforços del conjunt d'actors implicats -especialment entitats del tercer sector social i el propi ajuntament- per aconseguir objectius específics o millorar les intervencions d'àmbits d'actuació determinats (xarxa d'entitats de suport a les famílies cuidadores, xarxa de centres oberts d'atenció a la infància i l'adolescència, xarxa d'atenció a persones sense sostre, etc.). En l'actualitat, com es mostra en el gràfic, hi ha 1 xarxes d'acció. La majoria d'aquestes xarxes són una creació de les entitats que les formen i s'han integrat en l'organització de l'ACBI.

L'espai anomenat Àgora Ciutadana té una gran centralitat en l'ACBI. La seva finalitat és promoure la trobada i l'intercanvi entre voluntaris i, en general, ciutadans compromesos socialment, per intercanviar experiències i ser un nucli impulsor d'accions que promocionin i facilitin el compromís social de la ciutadania.

Projectes de col·laboració. Són projectes concrets i específics que s'han desenvolupat per cobrir alguna necessitat social concreta i són fruit de la cooperació pública i privada, per exemple, el banc de productes no alimentaris.

Taules de Deliberació i Jornades de l'ACBI. Són espais de debat i reflexió per aprofundir sobre temes relacionats amb la inclusió social: pobresa energètica, minories ètniques, habitatge social, etc.

Sistemes de comunicació. Són els instruments d'informació i comunicació comuns sobre les activitats de l'ACBI, però també per a l'abordatge de temes socials a la ciutat i les activitats de projecció pública que realitzen les entitats i xarxes de l'ACBI: pàgina web, twitter, Flickr, etc.

Tal com s'ha assenyalat, l'objectiu de l'estructura operativa és enfortir la capacitat d'organització i acció de la ciutat, en base a quatre dimensions: 1) que els actors de la Barcelona social disposin d'una estratègia compartida. 2) que treballin en xarxes d'actuació. 3) que hi hagi una ciutadania cada vegada més activa i socialment compromesa. I 4) que comparteixin uns mínims valors comuns que afavoreixin la generació de capital social: respecte, tolerància, coneixement mutu convivència, cooperació i solidaritat.

9.4. La decisió de formar l'ACBI

L'entorn de decisió per a configurar el 2009 l'ACBI amb la seva organització actual, té dos orígens. D'una banda, la definició del problema de l'exclusió social per part de la UE, "Lisboa 2010", i la seva recomanació que tots els nivells de govern dels països de la UE realitzaran un pla d'inclusió social. D'altra banda, el que aquesta política pública es realitzés creant un espai per coordinar sota un mateix espai organitzatiu les polítiques i actuacions de tots els actors que intervenen en la situació de la inclusió social de Barcelona, va ser una decisió de l'Ajuntament de Barcelona i de les entitats que formaven part de l'entitat ABAS, Associació Barcelona per l'acció social, que agrupava al propi Ajuntament amb els principals operadors del tercer sector social de la ciutat, els col·legis professionals més implicats en l'acció social, les universitats a través de les escoles i facultats més relacionades amb el tema, la federació d'associacions de veïns, els sindicats majoritaris en el sector i les associacions del tercer sector i empresarials. L'ABAS és la base de l'actual ACBI.

La decisió de crear l'ACBI. L'ACBI fou el resultat d'una construcció basada en el diàleg i posterior compromís dels actors implicats. Aquesta construcció interactiva de l'ACBI va poder dur-se a terme perquè era tècnicament viable, a l'haver estat desenvolupat l'antecedent de política concertada que era, com hem assenyalat, el Pla Integral, i era econòmicament factible perquè no suposava més inversió sinó coordinació d'inversions, a més de política i socialment acceptable perquè congregava el màxim consens entre l'ajuntament i els actors i operadors socials amb recursos propis o diferents als de l'administració. L'ACBI no es va iniciar com una decisió racional òptima, ja que en ser innovadora no podia contrastar, i perquè no era jeràrquica sinó, com passa en no poques polítiques públiques⁴, a partir de la definició de política considerada més adequada per les forces socials que intervenen o com a resultats d'interaccions conflictives. La diferència, en el cas de l'ACBI, és que la voluntat de definir-la entre totes les forces socials era un plantejament deliberat i no una imposició basada en el conflicte entre actors.

9.5. La implementació dels programes i projectes i avaluació

La implementació és de tipologia xarxa, pròpia dels sistemes de governança. És a dir, horitzontal en el sentit que les decisions són per acord entre els actors implicats en el Consell de Govern i Comissió Executiva per una banda i en les Xarxes d'Acció, que impulsen programes i projectes concrets, de l'altra, ja que la inversió, tant en capital humà com monetari, es basa en recursos propis dels actors. Però també asimètrica, ja que les decisions sobre els diferents projectes a realitzar dependran del muntant d'inversió dels actors, i per tant dels actors amb més recursos econòmics dependrà el major nombre de projectes a realitzar.

El procés d'implementació per assolir les finalitats bàsiques de l'ACBI -reduir els processos d'exclusió social i millorar les capacitats i instruments dels actors amb incidència en l'acció social de la ciutat- es desenvolupa fonamentalment a partir de l'estratègia actual de reducció de les desigualtats socials, que consta de 5 línies o eixos estratègics, que organitzen 42 objectius de línia i que per la seva implementació s'han identificat 896 projectes que duren a terme tant les entitats socials com l'ajuntament.

L'ACBI ha disposat d'un sistema d'avaluació per als seus projectes estructurants, així per exemple l'estratègia compartida, mitjançant l'avaluació clàssica de productes i serveis posats en marxa (outputs) i d'impacte a la ciutat (overcome) de les polítiques, serveis i productes. També indicadors d'entorn per conèixer l'evolució de la inclusió social comparada amb altres ciutats de

---

⁴ Veure Subirats, J. "El análisis de las políticas públicas" a Gaceta Sanitaria 2001, nº 15 pags 259-264

l'entorn europeu mediterrani. També dels programes i projectes desenvolupats per les xarxes d'acció amb indicadors d'outputs, el mateix que amb el pla de comunicació. També està previst avaluar el procés social de la xarxa. És a dir, fins a quin punt el treball en xarxa ha servit per millorar el coneixement entre actors, la seva confiança mútua, i ha contribuït a desenvolupar la col·laboració i el compromís per desenvolupar projectes conjuntament. Però el que no s'ha fet és una avaluació de l'ACBI en el seu conjunt com a política pública.

L'avaluació de l'ACBI s'organitza per respondre a les següents preguntes fonamentals:

- Avança o retrocedeix la ciutat en inclusió social de manera comparada amb les ciutats de l'entorn mediterrani i la mitjana de Catalunya?
- Barcelona disposa d'un major capital social en l'àmbit de la política social que altres ciutats de l'entorn de la mediterrània i de la mitjana de Catalunya?
- Els instruments de l'ACBI han servit per millorar les relacions de comprensió i cooperació entre les entitats socials de l'ACBI?
- Quins instruments de l'ACBI han estat més útils per als fins de comprensió i cooperació?
- Quines activitats i accions de l'ACBI cal desenvolupar o ampliar? Quines han de reduir-se o suprimir-se?

Les preguntes serveixen, i els sistemes d'avaluació per indicadors s'orienten, per poder arribar a la conclusió sobre si l'ACBI és un bon instrument o no tant per lluitar contra l'exclusió social, com per generar i millorar el capital social de la ciutat.

Com es dedueix, és una avaluació de doble tipologia: sumativa i formativa. La primera per analitzar l'evolució comparada de la situació de la ciutat a través d'indicadors d'impacte i entorn. I formativa per a donar compte que les activitats i accions són adequades, necessàries i suficients, ja que la finalitat de l'avaluació és la reprogramació.

D'altra banda, l'avaluació és tant quantitativa com qualitativa. Quantitativa i basada en fonts secundàries per construir indicadors, a causa que s'han de conèixer els indicadors d'impacte en termes d'inclusió social. I també qualitativa, a través d'entrevistes en profunditat a actors, per conèixer si s'ha produït una ampliació i enfortiment de les relacions de cooperació entre els diferents actors.

És a dir, es tracta d'una avaluació de l'eficàcia, però també del disseny i la implementació, ja que del que es tracta amb l'avaluació és de reprogramar l'ACBI en totes les seves dimensions, per poder complir millor les seves finalitats.

9.6. Conclusions

L'ACBI no és només un clar exponent, sinó segurament el millor referent d'una nova forma de concebre "el públic", l'espai que és de tots i totes, i per tant les polítiques públiques, d'acord amb la organització en xarxa i la recerca del compromís social de la ciutadania en l'abordatge dels reptes socials. L'ACBI trenca amb la relació provisió pública i clients-ciutadans que està a la base de no poques polítiques públiques relacionades amb el benestar social, tant de tipus racional administratiu, com gerencial. En aquest sentit, l'ACBI és un referent per a la coproducció de futures polítiques si es sistematitza com a bona pràctica referencial.

El principal avantatge potencial, encara no contrastat, és que pot mitigar - mitjançant la cooperació sinèrgica- la creixent distància entre l'augment de necessitats socials i els recursos socials, sobretot d'origen públic.

Els millors resultats de la política social a Barcelona, en comparació a Catalunya i la Província de Barcelona i als municipis de la pròpia àrea metropolitana, posat de manifest per les successives Enquestes de Qualitat de Vida de l'àrea metropolitana de Barcelona, indiquen que l'ACBI pot haver influït positivament en l'impacte en la inclusió social, però difícilment es podrà aïllar la seva influència com una variable independent, en estar molt limitat el nombre de casos a comparar, en relació a les variables que poden intervenir.

És de ressaltar la creació de les dues formes superiors de capital social bridging (capacitat de col·laboració d'entitats del mateix tipus) i el capital social linking (capacitat d'articular entitats diferents) que produeix l'ACBI, estant establert des R. Putnam⁵ que el capital social és el millor avantatge competitiu de les ciutats.

En concret, els punts positius aportats més rellevants són: la formulació del consens i cooperació entre el sector públic i privat, que ha originat 12 xarxes d'acció i 5 grups d'impuls i seguiment dels projectes tractors fins al moment; la transversalitat dels temes que són objecte de l'actuació de les xarxes i de la pròpia estratègia compartida; una nova forma de participació de la societat civil organitzada i de la ciutadania que té com a finalitat la coresponsabilitat; la identificació de reptes i prioritats socials pel conjunt de la ciutat; l'ús de nous instruments tècnics i relacionals en planificació i gestió de xarxes; i un nou tipus de planificació de la política social, l'estratègia compartida de ciutat.

Aquestes potencialitats, que fan atractiva aquesta política, no impedeixen que puguem trobar aspectes crítics propis d'una política innovadora que s'obre pas en un context hostil dominat per les polítiques proveïdores de l'administració i

---

⁵ Veure la seva principal obra ara traduïda i actualitzada en castellà: Putnam, R. **Para que la democracia funcione** (Madrid, INAP, 2012)

gestionades per la manera de governació gerencial o el burocràtic. Entre els temes crítics trobem: un lent desenvolupament per la incomprensió i els obstacles que, tant una bona part de l'administració municipal com d'entitats socials, posen a un espai que s'allunya de les seves pràctiques habituals; i l'escassa articulació de l'ACBI amb la resta de les polítiques socials municipals, a excepció del Pla d'Inclusió Social.

L'anàlisi de l'ACBI serveix per generar noves qüestions a les que haurà de donar-se una resposta per poder avançar en la nova governança. Les més importants són:

- Quins efectes genera en l'administració local la presència d'una política relacional, en un context dominat pel modus de governació proveïdor?
- Quins efectes d'organització interna i en la dinàmica d'interdependències genera l'ACBI, a les entitats del tercer sector?
- Quins canvis es produeixen entre les entitats socials i l'administració?
- Quina és la percepció d'aquests?
- Fins a quin punt, mitjançant l'ACBI, canvia la percepció del paper del polític en la societat civil organitzada? Fins a quin punt és assumit per part dels electes amb funcions de govern?
- L'ACBI ha contribuït efectivament a generar més voluntariat i, en general, major compromís social de la ciutadania?

Més informació: <http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/>

10. La coproducció de polítiques públiques locals a Europa

Es comprova que els sistemes de governança i de democràcia participativa varien molt depenent dels països i els règims de l'estat del benestar que hagin gaudit cada un d'ells

L'organització administrativa, com es relacionen les diferents administracions i el seu sistema també marquen l'aproximació a les persones i a un sistema de coproducció.

La història i el passat també tenen una certa importància a l'hora de mobilitzar o no a certs sectors.

Aquesta és una primera aproximació a diferents països amb els seus municipis que estan creant noves polítiques socials en col·laboració, i/o cooperen l'administració i alguns ens socials, engegant projectes participatius on també hi participa el tercer sector i altres situacions però que estan encaminades a una governança plural.

S'han escollit més o menys exemples de cada un dels països, segons la importància del país (nombre d'habitants) i la facilitat o no de trobar projectes.

10.1. Portugal

Portugal, fins finals dels anys 70' amb el derrocament de la dictadura de Salazar no es desenvolupa com a democràcia plena. País que a l'ombra d' Espanya ha anat creixent però sense assolir els nivells de benestar del país veí, en aquesta entrada de segle i gràcies a diversos projectes compartits liderats per la Unió Europea, està començant a implicar a altres actors en les polítiques públiques socials.

Portugal es divideix en 308 consells que tenen més de 4000 parròquies associades. Per tant tenen una organització administrativa centrada sobretot en el municipi encara que estiguin posteriorment agrupades en 18 districtes al territori peninsular mentre que a l'insular es parla de Comunitats autònomes amb altres competències.

Portugal, estaria segons el règim d'Estat de Benestar d'Esping-Andersen en el segon tipus, Conservador, l'estat intervé en el mercat, però no sobre l'estratificació social. Una de les característiques és la intervenció de l'estat en la defensa i manteniment de la família com a proveïdora de béns i serveis socials. La família es converteix en un dels puntals de les polítiques socials. La seva estructura d'assegurances socials tendeix a fomentar una gran diversitat de sistemes lligats al corporativisme i l'estatus social i professional.

Un exemple d'innovació que recentment s'ha engegat a **Lisboa** és el projecte "Radars" per la població diana de més de 65 anys en que intervenen múltiples actors per identificar les persones que estan soles i/o sense xarxa i detectar situacions de risc i agilitzar una intervenció ajustada a cada situació.

Generar condicions per la promoció i prolongació de la vida independent de la població de més de 65 anys; constituir "radars" de base comunitària per una comunitat més solidària i sensible a les qüestions Inter generacionals.

Aquest projecte és pioner a Portugal, ja que es treballarà en una xarxa amb diverses entitats: SCML, Lisboa Municipal Consell (LMC), l'Institut d'Assegurances Socials (ISS), l'Administració Regional de Salut del Districte de Lisboa (ARS - LVT), Policia de Seguretat Pública (PSP), Comissions Socials de Freguesia (CSF) i Junes de Freguesia.

Més informació: http://www.cm-lisboa.pt/no_cache/noticias/detalhe/article/misericordia-de-lisboa-apresenta-radar-um-projeto-comunitario-pioneiro-em-portugal
[http://www.cm-lisboa.pt/fileadmin/Noticias/Apresenta%C3%A7%C3%A3o do RADAR.pdf](http://www.cm-lisboa.pt/fileadmin/Noticias/Apresenta%C3%A7%C3%A3o_do_RADAR.pdf)

10.2. Itàlia

Brescia

En les últimes dues dècades, el model de benestar municipal ha estat condicionat pel marc regional de Llombaria amb un enfocament clarament mercantilitzat d'amplis àmbits dels serveis, etc.

Des del punt de vista de la solidaritat social, Brescia té una tradició consolidada d'organitzacions de la societat civil, especialment amb entitats del món social cristià. Moltes fundacions catòliques treballen al Tercer Sector ajudant a xarxes de cooperatives socials, que des de la dècada de 1980 han ajudat al desenvolupament de la ciutat sobretot a les zones residencials construïdes als anys seixanta en la perifèria urbana.

Un dels exemples va ser el pla de reinserció de persones amb dificultats d'inserció al mercat laboral. Aquest projecte que s'adreçava a persones supervisades per serveis socials o pel tercer sector, tenia per objectiu poder facilitar a les persones amb problemes, eines i formació perquè la seva inserció fos més fàcil. Durant un temps, la persona (es prioritzen dones soles amb càrregues familiars i homes amb de més de 45 anys), seguia el recorregut

marcat per trobar feina mentre feia activitats complementàries per millorar la seva ocupabilitat com per exemple cursos especialitzats, treure's el carnet de cotxe, etc. Aquestes activitats complementàries en molts casos eren facilitades per les entitats del tercer sector. Es va convenir a més en subvencionar a les persones amb 600€ perquè tinguessin ingressos suficients dels quals 400€ venien del municipi i 200€ de l'entitat (en aquest cas Càritas). Moltes de les persones que van seguir l'itinerari van acabar fent pràctiques a entitats del tercer sector o dins de l'àmbit de l'economia social. Alguna d'elles va ser contractada posteriorment. El programa però va ser ajornat perquè el municipi no podia assumir el cost de les persones inscrites al programa.

Mentre va estar engegat, la col·laboració entre entitats i les administracions va ser un pas cap endavant en aquest projecte.

http://www.wilcoproject.eu/wp-content/uploads/2013/12/Brescia_report-on-innovations.pdf

Actualment, existeix un consell d'igualtat on a més d'haver-hi 10 dones assignades pel consell municipal, incorpora a dones d'entitats, organitzacions del tercer sector etc., per promoure polítiques dirigides a la igualtat entre d'altres.

<http://www.comune.brescia.it/servizi/partecipazioneidiritto/pariopportunita/organismi/Pagine/Cpo.aspx>

La segona ciutat d'Itàlia i capital de la Llombardia, **Milà**, està innovant també en els serveis de l'estat del benestar.

Com a d'altres ciutats grans, el rol de l'administració municipal ha anat canviant per poder fer front als reptes que es plantegen en cada un dels moments. En aquest cas l'administració de Milà ha trobat diverses maneres per poder engegar projectes compartits, des de ser el promotor del projecte fins a ser un dels fundadors d'una fundació pública-privada o formar part d'una xarxa més àmplia en què participi en programes iniciats per una organització sense ànim de lucre. La relació entre els grups d'interès públics, privats i del tercer sector és un tema destacat per aquest consistori.

<http://www.wilcoproject.eu/wp-content/uploads/2013/12/Milan-report-on-innovation.pdf>

El fet que treballi activament amb les entitats i organitzacions, es mostra a la pàgina web on exposen els diferents plans comuns o amb altres actors que estan realitzant. Com per exemple la xarxa d'Alzheimer que té una Taula permanent de suport per persones amb Alzheimer i altres demències a la qual assisteixen la ciutat/administració de Milà, l'Agència de Protecció de la Salut

(ATS) de Milà, representants d'institucions de salut com la Unitat d'avaluació ex-Alzheimer (ara CDCD, Centres per a Trastorns Cognitius i Demència) i Residències de salut assistida (RSA), Associacions del tercer sector, fins a taules relacionades amb l'adopció i l'acolliment etc.

http://www.comune.milano.it/wps/portal/ist/it/servizi/sociale/Servizi_interventi_sociali/Anziani/rete_alzheimer

http://www.comune.milano.it/wps/portal/ist/st/Affido/La_rete_affido

La ciutat més poblada del sud d'Itàlia, **Nàpols**, amb quasi 1 milió d'habitants està duent a terme una gestió dels béns públics revolucionària, en la mesura que aquests en part poden ser autogestionats per un grup de persones o d'entitats.

L'any 2015 l'Ajuntament de Nàpols va aprovar una sèrie de mesures administratives per regular, promoure i institucionalitzar els comuns en l'àmbit urbà. Un procés encaminat a reconèixer jurídicament espais d'autogovern i implementar models de gestió ciutadana de béns del patrimoni immobiliari de l'Ajuntament. Aquest procés té els seus orígens en l'ocupació de l'Asil de Nàpols, un equipament de titularitat municipal declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

A través d'una ordenança municipal, l'Ajuntament de Nàpols va recollir en els seus estatuts el concepte de "bé comú", inclòs en la seva part dispositiva del reglament d'ús de l'immoble, escrit pels participants en l'assemblea de l'Asil. Una innovació jurídica que prové d'un procés conflictiu davant de la propietat i l'ús exclusiu d'un espai públic. Un canvi institucional que prové d'un exercici legítim de desobediència civil com a alternativa a la propietat pública i privada.

<http://www.comune.napoli.it/beni-comuni>

Torí, ciutat al nord d'Itàlia, està posant en pràctica el Programa Operatiu Nacional per a les Ciutats Metropolitanas 2014-2020 (PON Metro) un programa, adoptat per la Comissió Europea, destinat a millorar la qualitat dels serveis i promoure la inclusió social a 14 ciutats metropolitanas, inclosa Torí.

L'àmbit principal d'aquesta pla és millorar la inclusió social a les zones pobres de la ciutat, promoure la participació ciutadana i la coproducció de serveis innovadors amb una perspectiva de benestar comunitari. En particular, la ciutat de Torí donarà suport als projectes d'innovació social capaços d'incloure la societat civil i iniciar els processos de regeneració urbana en els suburbis.

El pla es compon de diversos eixos, un d'ells el tercer tracta exclusivament de la inclusió i les accions per poder fer-hi front. En aquests camps és on el tercer sector s'inclou en cada una de les actuacions.

<http://www.comune.torino.it/ponmetro/elenco-progetti-asse-3/>

<http://urbact.eu/torino-city-lab-social-inclusion>

<http://urbact.eu/social-inclusion-successful-initiatives-turin>

Juntament amb aquesta iniciativa, també és la ciutat escollida per testar la innovació CO-CITY un projecte de la UIA de Torí centrat en la Gestió Col·laborativa dels espais per contrarestar la pobresa i la polarització socioespacial. Participen la Comune di Torino, la Università degli Studi di Torino, la Fondazione Cascina Roccafranca i l'ANCI, l'Associació Nacional d'Autoritats Urbanes. I s'espera que d'aquesta manera es puguin regenerar d'espais abandonats o infrautilitzats en diferents àrees, per contribuir a la creació de nous llocs de treball en el sector de l'economia social. Les noves empreses sorgiran al llarg del procés de participació dels residents iniciat i facilitat per l'Ajuntament de Torí juntament amb la xarxa de les Cases dels Veïnats (Rete delle case del quartiere), espais que poden ser utilitzats per associacions, empreses socials, entitats, grups, ciutadans individuals i essent gestionades per equips.

<https://www.uia-initiative.eu/en/uia-cities/turin>

10.3. Gran Bretanya

Geogràficament i històricament, el Regne Unit està integrat per quatre nacions o països constituents: Anglaterra, Escòcia, Gal·les, i Irlanda del Nord. Administrativament, només els últims tres països gaudeixen d'autonomia amb la presència de parlaments propis; Anglaterra, per contra, és governada directament pel govern central perquè no té govern propi. Escòcia es subdivideix en 32 conselleries. Gal·les se subdivideix en 22 autoritats unitàries. Irlanda del Nord se subdivideix en 26 districtes mentre que Anglaterra se subdivideix en regions, integrades, al seu torn, per comtats i àrees d'autoritat unitària, a més de Londres.

El model general de l'Estat del Benestar a Gran Bretanya es considera de caràcter liberal, tendint a respectar el mecanisme de mercat com a proveïdor de benestar. Es potencia la protecció social privada i la pública ocupa un lloc subsidiari i atén només als que són capaços de demostrar la insuficiència de mitjans econòmics. D'acord amb això, l'atenció de l'Estat es dirigeix als casos

marginals, mentre la franja productiva de la població es tutela amb assegurances d'empresa o privats. Aquesta manera implica un alt grau d'estratificació social i de desigualtat. Encara que a Gran Bretanya per tradició de Beveridge, la salut és un dret universal.

Una de les ciutats que destaca amb una relació amb el tercer sector més ampliada que a d'altres municipis és Birmingham.

Birmingham, coneguda com la segona ciutat d'Anglaterra, és una ciutat ètnicament i culturalment diversa. Aquest fet va empènyer al municipi a crear diferents espais i normatives per poder incloure a les persones nouvingudes o persones menys integrades a la ciutat. En aquest sentit des de 2015 tenen un pla d'inclusió i cohesió per la ciutat i abans havien creat un pla per la igualtat i la diversitat.

La seva proposta d'intencions per crear una ciutat socialment inclusiva, una comunitat segura i igualitària té com a eixos principals construir una comunitat que se senti segura, a través de penalitzar els comportaments incívics i ajudar a les víctimes. Un segon eix és la inclusió social i cohesió dels seus ciutadans, un tercer eix és reduir buscant les igualtats dins de la mateixa comunitat, que seria el quart eix, incorporar al tercer sector, i empreses privades, etc., per ajudar a millorar la cohesió social i les desigualtats és el cinquè eix, l'aliança i el compromís amb el tercer sector i un especial atenció a la violència domèstica, serien el 6^è i 7^è eix que conformen la declaració de la ciutat.

El seu compromís amb el tercer sector es reflexa en uns premis "Chamberlain", que destaquen aquelles organitzacions o persones que hagin aportat una millora social.

Altres iniciatives privades/ de la comunitat com llocs de Benvinguda ajuden a la millor integració de persones en risc d'exclusió/soles/nouvinguts etc. .

Més informació:

https://www.birmingham.gov.uk/info/50067/the_executive_leader_and_cabinet/1014/social_inclusion_community_safety_and_equalities

<https://www.birminghambeheard.org.uk/economy/community-cohesion-strategy/>

Convoquen cada any premis "**Chamberlain Award**" a diferents iniciatives socials, també a Inclusió social i innovació a la ciutat que serveis d'acte públic però també de reconeixement de la feina feta per part dels professionals.

Més informació:

https://www.birmingham.gov.uk/info/50088/chamberlain_awards/1482/chamberlain_awards_winners_2017/6

Una altra ciutat que està treballant amb el tercer sector de manera activa, és **Edimburg**. Aquesta ciutat escocesa amb menys de 500.000 habitants ha creat diversos plans per millorar la qualitat de vida del seus ciutadans, entre ells el Community Plan, en que s'emmarca també la relació del tercer sector amb la comunitat i les administracions.

El Pla situa la implicació i la prevenció al centre del pla comunitari, perquè tots els ciutadans i comunitats creixin de manera prospera a mesura que es treballa conjuntament per coproduir i cooperar en la millora de qualitat de vida. A partir de la informació recollida per part del tercer sector i de la participació dels veïns es visualitzen les necessitats de cada una dels 12 barris, sintetitzades en 4 eixos prioritaris millora de les oportunitats laborals, crear una comunitat més sana, donar suport a nens, joves i famílies i crear comunitats segures, netes i fortes.

La innovació d'Edimburg és en l'abordatge d'aquest eixos, que es realitza en el que s'anomena "Àrees comunes acordades per millorar la col·laboració local" (per cada una dels 12 barris) i on els diferents actors (privats/públics/tercer sector) després d'acordar alinear l'operativa i poden planificar i conjuntament les intervencions necessàries.

<https://www.edinburghcompact.org.uk/what-we-do/future-thinking/compact-voice/>

Un poblet situat a l'est, **Peterborough**, també compta amb una estratègia de cohesió comunitària on s'inclouen diferents actors i en què l'estratègia i el seu desenvolupament es discuteixen en reunions del Consell de cohesió en el que s'integren tant l'administració local, com l'església com entitats.

<https://pcc-live.storage.googleapis.com/upload/www.peterborough.gov.uk/news/council/jobs-and-careers/community-groups-and-organisations/CommunityCohesionStrategy-2012.pdf?inline=true>

Aquesta petita ciutat ha estat escollida per part del governament central per poder implementar una estratègia de integració comunitària.

<https://www.peterborough.gov.uk/news/residents/peterborough-chosen-for-integrated-communities-strategy/>

La ciutat de **Dundee**, a Escòcia, de 160.000 habitants, també ha elaborat un pla de cohesió comunitari en que les entitats i altres actors estant representats en les reunions que es celebrem amb l'ajuntament com a mínim 4 cops a l'any.

<https://www.dundee.gov.uk/service-area/neighbourhood-services/housing-and-communities/local-community-planning>

A la seva estratègia de ciutat, un dels eixos és el rol central del tercer sector i sector privat per construir una ciutat millor i la seva aportació per fer-ho.

<https://www.dundee.gov.uk/sites/default/files/publications/cityplan.pdf>

Ealing Borough, és un municipi del gran Londres localitzat a l'oest mateix de la ciutat . Amb una població de més de 300.000 habitants, i amb gran diversitat ètnica, el 2006 va formular l'estratègia d'integració i cohesió de la comunitat en el marc d'un futur compartit pel municipi d'Ealing. Incorporant als actors principals per poder posar-ho amb pràctica primer, i el 2016 amb una revisió en què la metodologia de treball es centra en grups integrats per diferents actors.

https://www.ealing.gov.uk/downloads/download/249/integration_and_community_cohesion_strategy

<http://ves.cat/eobQ>

10.4. Irlanda

La segona ciutat d'Irlanda, **Galway**, es va dotar al 2013 de l'estratègia municipal per la integració i la diversitat, comptant amb tots els sectors i creant grups de participació dels diferents sectors per realitzar una estratègia per tots els ciutadans de Galway.

<http://www.galway.ie/en/SearchResults/?q=GALWAY+COUNTY+INTEGRATION+%26+DIVERSITY+STRATEGY&x=0&y=0>

10.5. Alemanya

La majoria de ciutats amb plans d'inclusió es refereixen a la inclusió de persones amb dificultats físiques o intel·lectuals (no es contempla la inclusió social) o són poques que integren a la mateixa inclusió el referent social.

Arnsberg, de menys de 75.000 habitants és dels pocs municipis que entén la inclusió en el sentit més ampli, integrant a més de les persones amb discapacitats, la gent amb problemes d'inclusió com els nouvinguts, la gent gran sola, etc.

Més que una coproducció de polítiques, com a altres municipis, hi ha la participació activa del tercer sector en, per un costat, la fase de realització del pla, consens de les definicions, etc., i posteriorment a la seva operativa, com actors activats en diversos serveis etc. També hi ha per certs temes consells com al cas de les persones discapacitades en les quals estant representades entitats com "Cáritas" entre d'altres per representar les necessitats d'aquests col·lectius a més de representants de l'administració.

<https://www.arnsberg.de/inklusion/themenheft/index.php>

Oldenburg, a l'estat de Baixa Saxònia, seria un segon exemple de projecte d'inclusió ampli. Aquesta ciutat amb una mica de 160.000 ciutadans va aprovar el 2014 el primer pla d'inclusió de la ciutat, després d'un procés en què van ser convidats el tercer sector i la societat civil per poder conjuntament oferir un pla realment inclusiu.

El 2013 es va crear el grup de control per la implementació del pla d'inclusió "integrat per 5 persones de la societat civil, 5 del govern de l'ajuntament, i 5 de l'administració en general".

<https://www.oldenburg.de/startseite/leben-wohnen/soziales/inklusion/kommunaler-aktionsplan-inklusion.html>

Amb menys de 50.000 habitants aquest poblet de Renania Westfalia **Hennef** va aprovar al 2015 un pla d'inclusió en sentit ampli, discutit i treballat per un ampli ventall d'actors de la ciutat.

El 2018 es va constituir una comissió de la inclusió (amb representants dels diferents sectors) per acompanyar políticament les actuacions.

https://www.hennef.de/index.php?id=7&tx_news_pi1%5Bnews%5D=2857&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&hash=87f30571e2cbd6f362a02021bfe5ffaf

A altres municipis hi ha alguns consells conjunts amb entitats o societat civil en dos temes sobretot, la inclusió de persones amb discapacitats i la integració dels nouvinguts. Aquests dos temes és on la participació del tercer sector és més activa i visible.

A la ciutat de **Freiburg al Bressgau**, s'ha creat una xarxa d' inclusió on participen tant l'administració com persones/entitats/universitat/associacions etc. Aquesta xarxa, per altra banda, està subdividida en diverses comissions de treball entorn del tema de la inclusió (de persones amb discapacitats). En part subvencionada per l'estat de Baden Württemberg, s'inicia a Freiburg però esperant que més municipis puguin integrar-se en aquesta xarxa .

https://inkluses-netzwerk-freiburg.de/arbeitsgruppen_liste

A **Stuttgart**, del mateix Land Baden-Württemberg, l'Ajuntament compta amb un consell d'inclusió d'unes 25 persones en els quals es distribueixen en persones amb discapacitats; persones que viuen amb persones amb discapacitats i el tercer sector i representants de l'administració.

<https://www.stuttgart.de/beirat-inklusion>

La ciutat hanseàtica d' **Hamburg**, ha creat un comitè pels nouvinguts amb algun tipus de deficiència per tal de donar veu a un col·lectiu sense veu a les institucions. Aquest comitè liderat per la comissionada d'inclusió inclou també entitats i persones relacionades amb la migració .

<https://www.hamburg.de/skbn/5525660/netzwerk-unterstuetzung-fuer-fluechtlinge-mit-behinderung/>

En el cas de **Berlin**, per arribar a veure actuacions comunes entre entitats/ciutadans i l'administració local, el nivell és el de barri o "kietz", com es consoliden aquells barris amb entitat pròpia. Per exemple el kietz Friedrichhein-Kreuzberg hi ha diferents "gremien", serien els consells en que estant representats les persones/entitats relacionats amb el tema i que es reuneixen amb l'administració/l'ajuntament de Berlin de forma periòdica per consensuar i millorar la situació del col·lectiu clau.

<https://www.berlin.de/ba-mitte/politik-und-verwaltung/gremien/migrationsbeirat/>

A **Múnic**, les organitzacions/persones relacionades amb el tema de la migració tenen el "Migrationsbeirat", com a referència per poder discutir i elaborar plans futurs per aquest col·lectiu en presència de referents de l' ajuntament. En aquest sentit hi ha 6 consells més (de persones amb discapacitats, persones

grans, temàtica salut, esport, llogaters etc. que elaboren plans i altres activitats pels col·lectius dirigits.

<http://www.migrationsbeirat-muenchen.de/struk.htm>

<https://www.behindertenbeirat-muenchen.de/index.php/ueber-uns>

<https://www.muenchen.de/rathaus/Stadtpolitik/Beiraete.html>

Una altra ciutat amb un alt percentatge de persones migrades, és **Frankfurt am Main**, que té com òrgan consultor la Representació Municipal d'Estrangers de la Ciutat de Frankfurt am Main (KAV) que cada 5 anys es renova. En aquest consell si troben representats els diferents nacionalitats i les entitats properes a la temàtica.

Aquest assessora els comitès de la Ciudad de Frankfurt en tots els assumptes relacionats amb els residents estrangers. Creat com un cos polític és un òrgan que navega conjuntament i per treballar per una política d'integració local i en contra del tracte desigual i Llei contra la discriminació.

<https://www.frankfurt.de/sixcms/detail.php?id=2893>

Hi ha altres "Beirat" i "consells" com el de turisme, que majoritàriament està representat per empreses vinculades a l'àmbit de l'hostaleria.

10.6. França

Paris, capital de França, té diversos consells assessors en el que conjuntament amb els representants comunals es decideixen i es creen plans d'acció per diferents temàtiques i perfils. Cada un dels consells s'ha organitzat de manera independent, alguns com el "conseil de la nuit" compta sobretot amb empreses d'Hosteleria, etc., el consell de la joventut amb ciutadans menors de 30 anys, i el consell de les generacions futures és un amalgama de persones representants de la societat civil, entre elles també entitats:

- Conseil de la Nuit
- Conseil des générations futures
- Conseil Parisien de la Jeunesse
- Conseil Parisien de la Musique
- Conseil scientifique
- Conseil stratégique

Per altra part, durant el 2016 es va treballar sobre el document de resiliència amb 8 subcomissions i en que van participar més de 800 persones (experts/organitzacions, etc.)

- L'innovation sociale au service de la résilience
- L'école et la résilience
- Crue centennale: «(re)construire mieux»
- Global Resilience Academy sur le projet urbain de Saint-Vincent-de-Paul
- Citoyens préparés et solidaires face aux risques
- La résilience du système alimentaire
- Métropole et résilience

No s'ha trobat un consell directament relacionat amb temes socials.

<https://www.paris.fr/municipalite/l-hotel-de-ville>

<https://api-site-cdn.paris.fr/images/103187>

La segona ciutat en nombre d'habitants, **Marsella**, ha començat recentment amb els consells ciutadans en els quals els 32 membres estan repartits en dos grups, uns que representen els ciutadans/habitants i l'altre grup representa els actors locals. Aquest consell té com a missió, entre altres, fomentar, estimular i donar suport a la iniciativa que els veïns creguin prioritaris.

<http://mairie.marseille.fr/actualites/les-conseils-citoyens-sont-lances>

Lió, tercera ciutat de França amb més de 500.000 habitants, les seves actuacions se centren en els barris. Algunes de les actuacions municipals han sorgit gràcies a la participació dels ciutadans, i/o de grups de treball que s'han organitzat sobre diferents tipus de qüestions. De la pàgina web de l'Ajuntament no s'extreu si hi ha consells / xarxes d'entitats que amb certa regularitat es reuneixin amb referents de l'ajuntament per conjuntament crear plans específics pels col·lectius i/o situacions.

La vida en comunitat és concentra als barris, que és on s'organitzen els consells veïnals (també de gent gran).

Per alguns temes sí que hi ha col·laboració; en el diagnòstic dels temes importants del 2 arrondissement es van crear diverses comissions de treball on les entitats i altres organitzacions també hi participaren.

<https://www.lyon.fr/actualite/developpement-durable/rapport-sur-la-situation-en-matiere-de-developpement-durable-2017>

[Més enllà de la ciutat, el Gran Lió, l'àrea metropolitana de Lió que es va constituir el 2015, està creant també mecanismes d'interrelació entre diversos actors a més gran escala.](#)

La creació de la Metròpoli de Lió el gener de 2015 va obrir el camí a una veritable reinvençió de l'acció pública a tot el territori. Integrar els diferents departaments, municipis, ens supramunicipals, etc., permet que les polítiques puguin ser més transversals i eficaces.

A l'hora de desenvolupar el pla metropolità per la solidaritat, es van mobilitzar més de 150 persones, i a les jornades participatives es va arribar a 900 participants. D'aquestes reunions es van extreure 4 eixos estratègics principals a desenvolupar: la prevenció; diversificar els mètodes de suport de l'usuari; enfortir la coherència de les polítiques de solidaritat i fomentar la inclusió i viure junts.

Aquestes diferents estratègies han donat pas als principis fonamentals entre ells més destacats, reforçar els lligams amb altres actors per guanyar en coherència (també amb les entitats etc.).

<https://www.grandlyon.com/projets/projet-metropolitain-des-solidarites.html>

La ciutat de **Toulouse** al sud de França, va utilitzar el procés del "contracte de ciutat" el 2015 per incorporar mètodes d'incorporació del tercer sector, empreses i ciutadans. Durant el 2014 es van organitzar sota els eixos prioritaris comissions etc., on els diferents actors de la ciutat van treballar conjuntament per elaborar plans específics per cada un dels eixos. D'aquesta bona primera experiència es van crear diversos consells, de gent gran, de migració, de l'estudiant, etc. a més dels consells veïnals. No queda explícit si hi participen activament i de manera continuada les entitats o el tercer sector o s'organitza només a partir dels ciutadans.

https://www.toulouse.fr/documents/6022456/6024308/Contrat_de_ville_Sig_n_nov15_Cahier1/ddd216e9-46d2-42bd-99f4-95d64e3bc938

Segons anuncia la ciutat de **Nancy**, la política de la ciutat és una política d'associació. Per ser efectius i coherents, les comunitats locals i estatals (Consell Comarcal, Consell Comarcal, Comunitat Urbana, municipis) actuen conjuntament, d'acord amb els seus propis poders i en nom de l'interès general.

El primer consell és on majoritàriament s'ha integrat el tercer sector i les organitzacions en general (amb un total de 100 persones) és un òrgan que pot presentar propostes per una ciutat/societat

- Conseil de développement durable
- Conseil de la vie étudiante
- Conseils citoyens des quartiers prioritaires
- Commission consultative des services publics locaux

<https://www.grandnancy.eu/la-metropole/democratie-participative/>

https://www.grandnancy.eu/fileadmin/fichiers/LA_METROPOLE/Democratie_participative/2018_06_12_sengager_pour_son_quartier.pdf

Estrasburg

Els consells ciutadans, que estan formats per ciutadans però també per entitats/organitzacions i professionals, són obligatoris des de febrer 2014 per la llei LAMY (Loi de programmation pour la ville et la cohésion urbaine), a més la ciutadania ja feia reunions de barris en què les associacions/ciutadans i persones de l'administració poden debatre entorn els temes que preocupen cada un dels districtes.

Com a altres ciutats, s'ha creat un consell de residents estrangers per promoure una societat intercultural, lluitar per la igualtat de drets i contra la discriminació i seguir lluitant pel dret al vot i l'elegibilitat dels estrangers. Els membres d'aquest consell són residents de nacionalitat francesa o estrangera, que representen tots els districtes d'Estrasburg amb una paritat de gènere associacions voluntàries/entitats/organitzacions i 8 associacions referents designades per l'alcalde d'Estrasburg.

Una característica especial de la ciutat és el Consell de Desenvolupament, un ens de participació ciutadana prevista per la llei amb l'objectiu d'invitar el diàleg entre els representants elegits, les institucions europees, els veïns alemanys i la societat civil.

Des de 2008, l'equip municipal ha anat desenvolupant la participació ciutadana en la vida de la ciutat. Entre habitants, els treballadors de camp, els tècnics i els representants elegits hi ha un intercanvi i unes actuacions que repercuteix favorablement en la cohesió/inclusió dels ciutadans. Els Tallers Territorials Socials (ATP), així es coneixen, corresponen a una xarxa de treball als barris sota la lògica de co-construcció de polítiques públiques.

<https://www.strasbourg.eu/documents/976405/1607583/0/0a019bda-ed13-d1dc-b7c2-6e2fbde6e545>

10.7. Bèlgica

La ciutat de **Brussel·les** té en la seva part francòfona diferents mitjans de participació pels ciutadans i una plataforma comuna per les entitats i les actuacions que fan en un mapa interactiu que es pot consultar.

La participació ciutadana es realitza a través dels consells locals, però també hi ha “contractes de barris durables” on en les grans modificacions dels barris un grup representatiu de ciutadans són expressament cridats per valorar la posició general del veïnat, les repercussions d’aquestes actuacions en la convivència del barri etc.

No s’explicita si hi ha coproducció amb les entitats, sí que des de l’ajuntament s’anima a la participació ciutadana amb la idea d’arribar a consensos de polítiques públiques, però no en el cas de les entitats.

<http://atlas.cbai.be/fr/recherche>

<http://quartiers.brussels/>

Charleroi, el pla de cohesió social que s’està duent a terme ha estat un pas endavant per una governança més participativa. En el seu desenvolupament la direcció la porta el govern municipal però per la seva posada en marxa es va crear la comissió d’acompanyament que agrupa una cinquantena d’associacions (entitats) i la xarxa d’associacions locals. Gran part de les actuacions han estat confiades al tercer sector.

En aquest pla de 2013 es va incloure també la participació ciutadana a través dels consells ciutadans i del JAQUADY (Jardins de QUArtiers DYnamique)

<https://www.charleroi.be/composantes-plan-cohesion-sociale-charleroi>

10.8. Països Baixos

Ja que part de la informació sobre projectes participatius/de coproducció no es publica en anglès a les pàgines web dels municipis no es possible saber amb exactitud la importància que cada un dels municipis li dona a la coproducció de projectes amb entitats i/o tercer sector. En general però la societat dels països baixos es considerada més activa i participativa que en altres països

Un exemple és **Eindhoven**, població de 225000 habitants, coneguda com la ciutat de la innovació segueix la filosofia de la quàdruple hèlix per impulsar polítiques públiques. En aquest cas una innovació social és el nou enfocament de la prestació de serveis socials. El professional va directament a l’habitatge i,

tot prenen un cafè, intenta esbrinar no només els problemes/solució pel que ha estat cridat sinó també les condicions generals i possibles futures necessitats en l'àmbit social, apel·lant sempre a la responsabilitat personal i comunitària. La idea de We Eindhoven és crear (en molts casos ja existeix) una xarxa amb persones individuals/organitzacions etc. que sigui la primer contacte per les persones que demanen serveis a serveis socials, sabent que en molts casos amb aquesta primera xarxa ja no és necessari la seva intervenció.

<http://urbact.eu/how-eindhoven-unlocks-collaborative-capacity-city-through-social-service-delivery>

Una altra ciutat, menys coneguda com és **Nimega** de 175.000 habitants, des de 2007 ha enfocat els serveis socials i la seva aplicació des d'un co-producció publico-privada amb intervenció dels ciutadans com eix principals.

El programa de desenvolupament pels barris tenia l'objectiu de millorar la qualitat de vida dels barris més desfavorits, és a dir, millorar l'entorn social i econòmic. La participació ciutadana i la col·laboració amb organitzacions locals van ser temes principals al pla.

<http://www.wilcoproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/Nijmegen-report-on-innovation.pdf>

10.9. Suïssa

Berna, la capital de Suïssa, per organitzar els serveis als migrants va convocar una taula de treball amb experts però on també estaven representats entitats com "Cáritas" per redactar la política pública d'estrangeria del municipi i el catàleg de serveis que es prestaria a més de reservar un espai per la e participació pública de persones amb i sense nacionalitat suïssa.

Actualment aquest col·lectiu, té en el Fòrum per persones migrades el seu lloc per expressar-se políticament. Un altre millora per la seva integració ha estat la creació d'una xarxa per immigrants en la cerca de feina, per tal que les seves aptituds i els seus punts forts diferenciats puguin ser un valor afegit alhora que una empresa els seleccioni.

<http://www.wilcoproject.eu/wp-content/uploads/2013/10/Bern-report-on-innovations.pdf>

10.10. Països Nòrdics

En el model de l'estat de Benestar dels països escandinaus o nòrdics, l'estat intervé no només sobre el mercat, sinó sobre l'estratificació social. Es dona així una preeminència dels serveis nacionals únics i les prestacions són universals, iguals per a tothom. La "decomodificació" significa que gran part dels serveis els presta l'estat permetent que individus i famílies accedeixin a un nivell de vida acceptable independentment de la seva participació en el mercat. Aquest model tendeix així a assolir alts nivells d'igualtat social.

Suècia

Suècia està actualment dividida en 21 comptats que es subdivideixen en diversos municipis amb governs municipals (com les alcaldies), que tenen unes assemblees municipals amb representació proporcional però també amb gestió directa d'alguns dels pilars de l'estat del benestar (ex, els hospitals municipals).

A **Estocolm**, en un dels estudis sobre innovació social presentat s'explicaven tres innovacions i les seves conseqüències sobre el sistema social però també com afectava en l'àmbit de treball amb diferents actors. Aquesta és la part que destaquem, el treball conjunt entre administració i altres actors per construir conjuntament les polítiques públiques futures.

Els tres exemples de projectes hi ha actuaven més d'una organització/entitat però a cada un la interrelació és diferent. El primer projecte (Filur) (relacionat amb la integració de joves amb dificultats per inserir-se al mercat de treball) es basa principalment en la cooperació intra-organitzativa entre les unitats de l'administració pública, però amb la col·laboració necessària dels empresaris i altres sectors per inserir als joves.

El segon projecte Fryshuset (ajuda a famílies monoparentals vulnerables) és una combinació de subvencions, dotacions i honoraris per serveis que paguen les agències governamentals, però també per socis cooperatius, com ara empreses privades amb ànim de lucre i/o plataformes i xarxes per a activitats i defenses juvenils.

El tercer projecte Miljardprogrammet (relacionat amb l'habitatge) és una plataforma per a la motivació ciutadana, que es basa en la creació de xarxes i contactes entre ciutadans, polítics i diferents agents implicats per la revitalització del barri, en què l'administració és un actor més.

<http://www.wilcoproject.eu/wp-content/uploads/2013/12/Stockholm-report-on-innovations.pdf>

A la pàgina web de la ciutat (en suec), es poden trobar diversos consells en diferents sectors, consells de persones amb discapacitats, migrants etc, en que participen tan personal de l'ajuntament com entitats i persones relacionades amb la temàtica.

<http://www.stockholm.se/OmStockholm/Politik-och-demokrati/Sa-arbetar-kommunstyrelsen-/Kommunstyrelsens-rad-for-funktionshinderfragor/>

Malmö, ciutat sueca al sud d'Estocolm, va ser durant anys la ciutat industrialitzada de Suècia, i encara avui s'està adaptant a la nova era post industrialització. A l'època de la crisi econòmica la ciutat va buscar sortides innovadores del sistema social per tal de buscar una millor cooperació entre administracions i diferents actors de la ciutat. Un exemple és el projecte següent; un programa adreçat a un barri amb famílies vulnerables on per la seva millor inclusió es busquen noves maneres de treballar conjuntament amb diversos actors/entitats.

El programa d'àrea a Holma-Kroksbäck, un barri deprimid de Malmö, pretén buscar noves formes de cooperació entre diferents administracions i actors, és a dir que diferents departaments administratius de la ciutat (d'habitatge, treball etc.), administracions centrals i actors sectorials puguin cooperar conjuntament per millorar el nivell de vida dels habitants d'aquest barri. Per poder organitzar programes adequats i actuar-hi de manera eficient, hi participa també la Universitat de Malmö realitzant enquestes etc. i col·laborant puntualment. Al mateix temps, també busca la cooperació intersectorial amb actors privats, així com amb diferents organitzacions locals de la societat civil, com l'Associació Afganesa i les dones actives a Hyllie o/i la Creu Roja i l'entitat Deixa els nens. El programa pretén abordar els seus "usuaris", és a dir, els habitants de l'àrea deprimida del barri, com a socis i coproductors com a membres actius per la comunitat.

A nivell d'organització el programa d'àrea busca respostes locals als problemes locals, i utilitza infraestructures ja existents proporcionades pels mateixos ciutadans o per les organitzacions de la societat civil. També s'utilitzen els voluntaris/es que proporcionen les entitats com per exemple Creu Roja.

Un exemple d'aquest programa és la d' un noi amb problemes per inserir-se al mercat la laboral que va presentar un projecte per donar classes de repàs a nens i nenes que tinguessin dificultats a l'escola. La municipalitat va donar el vistiplau, amb una quantia de diners i una entitat va oferir l'espai i aquest projecte tenia fa uns any 4-5 treballadors remunerats.

http://www.wilcoproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/Malmo%CC%88_report-on-innovations.pdf

Finlàndia

Dividida en 6 províncies amb els seus 90 districtes locals que s'usen com a unitats administratives locals de l'estat i coordinen feines com la policia i la justícia. Per tant són aquestes últimes les que gestionen part dels sistemes de l'Estat del benestar i els seus pilars.

Hèlsinki, capital de Finlàndia, a la seva estratègia 2017-2021 “The Most Functional City in the World Helsinki City Strategy 2017–2021”, destaca el pilar de l'educació com a eina per lluitar contra l'exclusió. L'educació es diversifica i s'amplia a través de xarxes de col·laboració entre instituts d'educació superior, empreses, tercer sector i diversos actors de la ciutat.

<https://www.hel.fi/helsinki/en/administration/strategy/strategy/>

A l'estratègia també s'expliquen algunes de les accions que es volen du a terme per millorar la convivència i la cohesió social; un exemple en la col·laboració de diverses organitzacions (privades i públiques) és el Projecte d'inclusió per joves, en què intervenen actors propis de la ciutat: com els departaments d'educació, Cultura i Oci, Serveis Socials i departament de Salut etc. i socis de col·laboradors com els ciutadans (nens, joves, alumnes, estudiants, tutors, habitants), associacions que treballen amb nens i adolescents (empreses, centres comercials i socis internacionals.

<https://www.hel.fi/helsinki/en/administration/strategy/strategy/youth-social-inclusion/>

Dinamarca

Dinamarca és una monarquia constitucional amb un sistema de govern parlamentari. A més del govern federal hi ha governs locals en 98 municipis. Per tant els municipis, com als altres països escandinaus són la unitat base per proporcionar els serveis de l'estat del Benestar, sempre amb la complicitat de l'Estat Central que manté alguns d'aquests pilars o els finança.

Aarhus, la segona ciutat danesa després de Copenhagen, amb 336.000 habitants, ressalta a la seva pàgina oficial de l'ajuntament, la importància dels ciutadans i el voluntariat/entitats posa-t'ho al mateix nivell que l'àmbit empresarial, urbanisme etc, Aquest grup, d'entitats/voluntariat, està institucionalitzat i mantenen reunions també amb els ciutadans per tal de buscar solucions a diferents reptes de la ciutat.

<https://frivillighovedstad.dk/folkets-moede/>

Per altra part a la secció de “demokratie”, es mostren més de 15 consells, des de consells consultius com el consell verd que, reunint-se com a mínim 3 cops a l'any, indica i ajuda a l'ajuntament a cercar les solucions. També hi ha consell de cultura o d'art, de gent gran i de joves però destaquem el que vol ser representatiu dels grups exclosos (drogoaddictes, persones sense llar,

prostitutes, malalts mentals etc.). Aquest consell està format pels representats de l'ajuntament, així com membres de les organitzacions/entitats, empreses privades i persones voluntàries, a més dels membres designats pel període 2018-21.

<https://aarhus.dk/demokrati/politik/raad-og-naevn/udsatteraadet/>

10.11. Països de l'est

Introducció

El passat d'aquest grup de països, que han passat de l'òrbita socialista i soviètica a un estat capitalista sense gaires xarxes socials per la vulnerabilitat de la seva població, és el que comparteixen aquests països, encara que cada un ha buscat diverses maneres per fer-hi front.

L'estat del Benestar d'aquest països seguint a Esping Anderssen, és semblant al "corporatista o conservador; on l'estat intervé en el mercat, però no sobre l'estratificació social. Com als països del sud, els sistemes lligats al corporativisme i l'estatus social i professional són els que donen la majoria de prestacions. La família es converteix en un dels puntals de les polítiques socials. La intervenció de l'estat és, per tant, com en el model liberal, subsidiària. En els estats del Benestar ex-comunistes es considera que es poden distingir tres tipus: un primer grup de països, les antigues repúbliques comunistes amb un nivell de pobresa i de confiança baixos (Letònia, Ucraïna etc.), un segon grup post-comunista on el nivell de vida és superior i el desenvolupament dels països (Croàcia, Polònia) també, i un tercer model d'estats de benestar en desenvolupament en que els països encara no estan suficientment madurs per saber quin tipus seguiran.

Als països de l'est, la política social ha estat majoritàriament centralitzada i en mans del govern el que ha portat que els programes generals s'apliquen d'una manera burocràtica, seguint determinats procediments, amb molta "paperassa" i poca visió innovadora o de coproducció amb d'altres actors. En alguns casos però, les autoritats locals també tenen responsabilitats en alguns dels programes específics d'atenció. I és en aquest marc on aquest municipis poden engegar programes amb entitats o d'altres actors de la societat.

Croàcia

Els 21 comptats de la República de Croàcia són les principals subdivisions territorials que es poden agrupar en les quatre regions històriques (Ístria, Eslovènia, Dalmàcia i Croàcia Central). A nivell menor, són les ciutats i els municipis.

Varazdin, ciutat de menys de 50.000 habitants a **Croàcia**, des de 2000 va començar un pla per l'empoderament de la societat civil. Aquest primer impuls s'ha traslladat a diversos projectes que s'estan duent a terme a la ciutat, un d'ells són els "horts urbans" o com els van anomenar "jardins màgics" que es valora com bon exemple de governança i cooperació horitzontals, on la iniciativa provenia de la xarxa de la societat civil però on es va saber reconèixer el seu potencial per tal institucionalitzar aquest projecte. A ser reconegudes i sostingudes pel govern local i van introduir un nou moviment de jardineria urbana a Varaždin.

<http://www.wilcoproject.eu/wordpress/wp-content/uploads/Varazdin-report-on-innovations1.pdf>

Polònia

Polònia, amb quasi 40 milions d'habitants es divideix territorialment en 16 voivodats (províncies) i 379 comptat (amb 65 ciutats amb l'estatut de comptat) i les 2478 comunes. Aquelles ciutats amb estatut de comptat (Hansa – Städte) pel seu estatus especial, haurien també de ser les ciutats que poguessin aportar novetats socials per la seva independència respecte a altres municipis.

Plok, ciutat d'uns 126.000 habitants al nord de la capital Varsòvia a **Polònia**, ha incorporat gràcies a diferents programes de la Unió Europea, mecanismes de governança. Un exemple és que a la mateixa pàgina web de la ciutat (en polac), hi ha el link per poder enllaçar amb les entitats. Per altra part, també perquè des de 2016 l'ajuntament ha organitzat diferents consells, com el de gent gran per exemple que estan representats entitats (Fundació contra l'Alzheimer, Creu Roja) però també el representant de salut de la comuna i altres actors de la ciutat.

http://pozarzadowe.plock.eu/?page_id=862

<http://www.wilcoproject.eu/reports/city-package/plock/>

Kolobrzeg, (Kolberg en alemany) una "Hansa-stadt" de **Polònia** o ciutat comptat, de menys de 46.600 habitants a prop de la frontera alemanya, ha engegat un programa per rehabilitar la ciutat i cohesionar els ciutadans. (pagina web en polac). Per poder desenvolupar el programa, s'ha constituït un comitè per la rehabilitació, on estant representats entitats, administracions diverses etc. A més s'han fet consultes als ciutadans en referència a diversos temes estratègics.

<http://rewitalizacja.kolobrzeg.eu/rewitalizacja/gminny-program-rewitalizacji/projekty>

<http://rewitalizacja.kolobrzeg.eu/dzial->

[plikow/Wsp%C3%B3ldecyduj/Konsultacje-Spo%C5%82eczne/Raporty/](http://rewitalizacja.kolobrzeg.eu/dzial-plikow/Wsp%C3%B3ldecyduj/Konsultacje-Spo%C5%82eczne/Raporty/)

Letònia

L'organització territorial de **Letònia**, es subdivideix en 110 municipis i 9 ciutats republicanes que tenen la seva pròpia administració. Per tant, les ciutats tenen certa autonomia per poder desenvolupar plans socials.

Riga, capital de **Letònia**, amb més de mig milió d'habitants, ha avançat en una política per una governança inclusiva. El 2010 l'ajuntament va signar amb les Entitats sense ànim de lucre un conveni en què es comprometria a tenir en compte a les entitats i als seus representats a més de representants veïnal a l'hora d'organitzar o engegar algun projecte que els afectés, a més d'invitar-los a participar en el projecte.

https://pasvaldiba.riga.lv/LV/Channels/Riga_Municipality/sadarbiba/default.htm

En aquest sentit, des de 2013 la ciutat va cedir un antic col·legi perquè les entitats tinguin el seu espai, per altra banda des de 2016 s'organitza un consell amb les organitzacions relacionades amb les persones amb discapacitat i l'ajuntament per poder tractar temes i ajudar aquest col·lectiu. La pàgina web, en letó per temes relacionats amb l'ajuntament, explicita aquests consells però els seus resultats en l'àmbit de polítiques compartides/publiques no es poden considerar. També i com a política innovadora amb subvencions de la ciutat, s'ha organitzat un call centre per persones grans que es poden informar de les novetats culturals de la ciutat però també de temes que els afecten directament com a pensionistes etc.

<https://www.riga.lv/lv/news/ratsnama-notiks%c2%a0personu-ar-invaliditati-nevalstisko-organizaciju-konsultativas-padomes-sede?15678>

<http://www.ld.riga.lv/lv/socialie-pakalpojumi-102/socialie-pakalpojumi-49/aicinam-iesaistities-senioru-zvanu-centra-darba.html>

Pàgines consultades:

<http://urbact.eu/integrated-toolbox-deprived-neighbourhoods>

<http://www.eurocities-nlao.eu/>

<http://www.eurocities.eu/>

<http://www.simpact-project.eu/>

<https://www.uclg-cisd.org>

<https://www.zsi.at/>

<http://h2020-inclusion.eu/>

<https://www.partizipation.at/index.php?home>

<http://www.erstestiftung.org/de/soziale-innovation/>

<https://www.rockefellerfoundation.org/our-work/initiatives/100-resilient-cities/>

<http://urbanresiliencehub.org/>

<https://www.opensocietyfoundations.org/>

<http://www.wilcoproject.eu/>